

ΔΩΡΕΑ
Σ ΧΑΡΙΤΩΝΙΔΗ

Πορφεία

ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ
ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΤΗΣ Α. ΜΑΥΡΙΔΗΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ
1 9 4 5
ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ

2

“ΠΟΡΕΙΑ,”
ΜΗΝΙΑΤΙΚΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γραφεία: Σωκράτους 45β—Πειραιά
Τηλέφωνο: 40.287

Συνδρομές:	ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ 1945	Τò περιοδικό βγαίνει από τόν
Χρονιάτικη 3000	Χρονιά πρώτη — άρ. φύλ. 2	Έκπολιτιστικό Όμιλο του Πειραιά
Έξάμηνη 1500	Τιμή δρχ. 250	ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
Τρίμηνη 750		

(Αναγγέλλουμε κάθε βιβλίο που μας στέλνεται σε δυό αντίτυπα και κρίνουμε όσα μας στέλονται σε δύο).

(Τά χειρόγραφα δημοσιευμένα ή όχι δέν επιστρέφονται)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΑΥΓΕΡΗ Μ. 'Απάντηση σ' ένα ερώτημα (ελεύθερα θέματα)
 ΑΜΠΑΤΗ Γ. 'Ο «Ανίθεος» επικούρικό τρίπτυχο (ποίημα)
 ΒΑΛΣΑΜΗ Κ. 'Η Πείνα (σχέδιο)
 ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ Ν. 'Υστερα έσκαψα τή γής... (ποίημα)
 ΔΕΠΟΥΝΤΗ ΙΑΣ. «33 ήμέρες» (ποίημα)
 ΕΛΑΤΟΥ Κ. Πορεία (ποίημα)
 ΖΗΣΗ Σ. 'Ένα καλοκαιριάτικο μεσημέρι (διήγημα)
 ΖΙΩΓΑ ΗΛ. 'Η Νεοελληνική ζωγραφική στό Λονδίνο(τεχνοκριτικά)
 ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΓΡ. Ρωσία (ποίημα)
 ΚΡΙΒΙΤΣΚΙ Α. 28 ήρωες που πέσανε για τή Λευτεριά
 (Μετάφραση άπ' τά γαλλικά Μ. 'Ανδρουλιδάκη (διήγημα)
 ΚΡΙΣΣΕΝΣΚΥ ΒΔ. Τά ερωτηματικά (Μετάφραση άπ' τά
 Πολωνέζικα Γιάννη Β. 'Ιωαννίδη) (ποίημα)
 ΚΑΜΠΕΡΟΥ ΒΑΓ. Πολιορκίες Προμηθέων (ποίημα)
 ΚΑΡΑΜΗΤΣΟΣ Γ. Χρυσάνθεμο (ποίημα)
 ΛΙΑΡΟΥΤΣΟΥ Θ. 'Απάντηση σ' ένα ερώτημα (Πειραιά θέματα)
 ΜΑΗ ΒΑΣ. 'Οδοφράγματα (ποίημα)
 ΜΑΡΣΕΛΟΥ Γ. 'Αθήνα (ποίημα)
 ΜΙΡΑΚΥ Γ. 'Απόγεμα σ' ελεύθερο χωριό. Μετάφραση άπ'
 τά Σέρβικα Γ.Β. 'Ιωαννίδη (ποίημα)
 ΜΠΕΛΟΧ ΤΙΒΑΔΑΡ. 'Ελεγείο, ή διαταγή, ό πόλεμος κλπ.
 Μετ. άπ' τά Ρώσικα Γ.Β. 'Ιωαννίδη (ποίηματα)
 ΜΟΣΚΟΒΗ Ν. 'Όλοι στό οδοφράγματα (ποίημα)
 ΜΑΡΜΑΡΙΝΟΥ Α. 'Απολογισμός (χρονικό)
 ΣΗΦΑΛΑΚΗ Ι. 'Απάντηση σ' ένα ερώτημα (Πειραιά θέματα)
 ΣΟΥΚΑ ΚΩΣΤΑ Τό έχτελεστικό άπόπασμα (διήγημα)
 ΣΕΜΕΡΤΖΙΔΗ Β. Λαϊκό Δικαστήριο (Λαδοτέμπερα)
 ΣΙΔΕΡΗΣ Γ. 'Ο Μάχης του 3ου λόχου (διήγημα)
 ΤΟΥΦΕΣΙΑΝ ΓΡ. 'Εργάτες (πίνακας)
 ΧΑΝΙΩΤΗ ΒΑΣΣΟΥ. Μαδρίτη (ποίημα)
 ΧΩΡ ΜΙΑΥΣ. Οι παραγγελίες. Μετάφραση άπ' τά Βουλ-
 γάρικα Γιάννη Β. 'Ιωαννίδη (ποίημα)

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΥ:

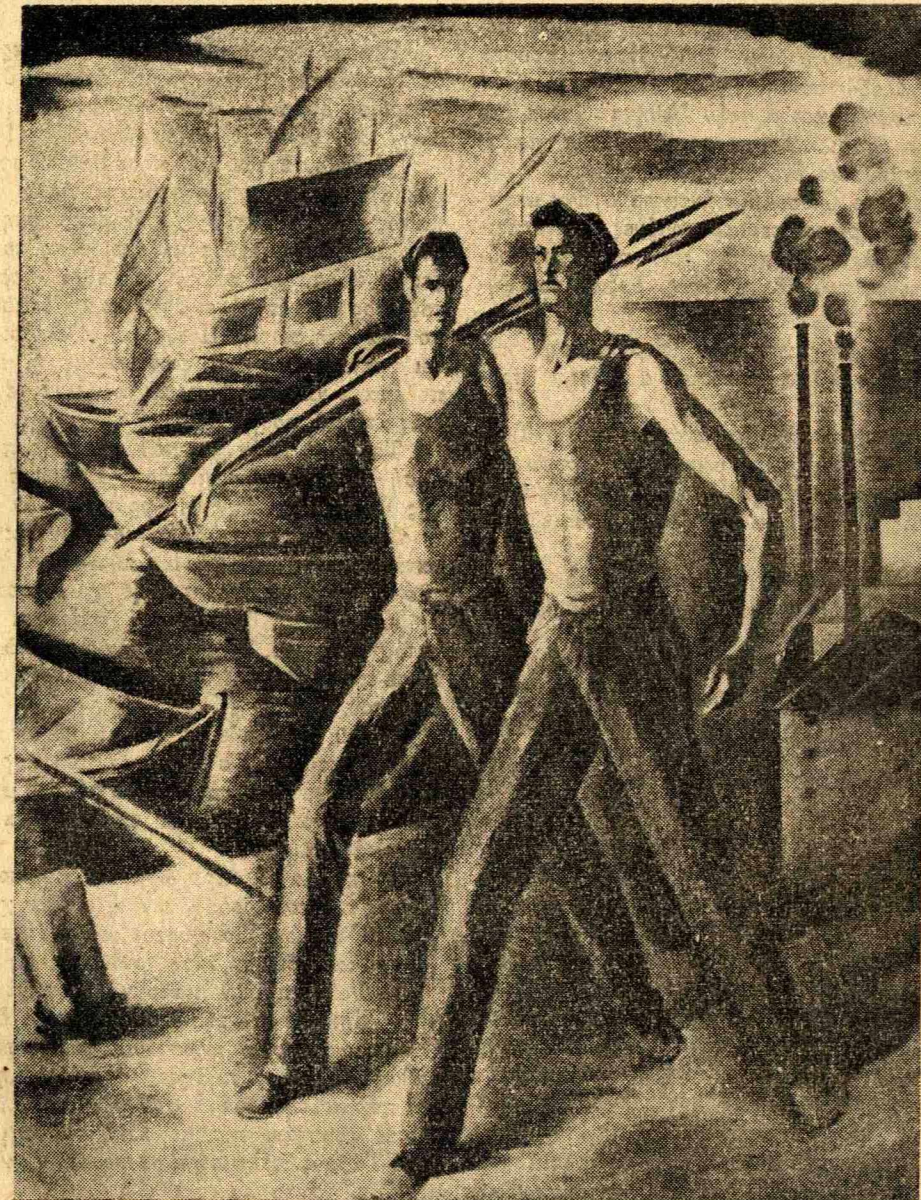
- ΜΗΤΣΟΥ ΑΥΓΙΖΟΥ. «Αμμουδιές και ξέρες», Τάκη Τσιάνου—
 «'Ω γλυκύ μου έαρ», Κρίτων 'Αθανασούλη—«Στ' άν-
 τιβούισμα τής Λογγιάς», Γιάννη 'Αγορινού—«Σπονδή
 στον άγώνα τής Λευτεριάς», Μήτσου Τσιάνη.
 Μ. ΑΙΤΩΛΟΥ. «'Η Μεγάλη Στρατιά», Γιώργη Ζάρκου—«Σελίδες
 Σλαβιάς και Λευτεριάς», Γιάνγκου Πιερίδη.
 ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ. Κίμων Σημερινός. «'Ενωμένοι Καλ-
 λιτέχνες»—Εισβολή. Θίασος «Αύλαία» Τριφυμιά.
 Σημειώματα, 'Αλληλογραφία, Περιοδικά, Βιβλία κ.ά.

“ΠΟΡΕΙΑ,”

ΜΗΝΙΑΤΙΚΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ
Κ Α Ι
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Χρονιά Πρώτη
Δεκέμβρης 1945
Άρ. Φύλλου 2—

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ
ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γρηγόρη Τουφεξιάν

Έργατες

— Ποιά πρέπει γάναι η θέση των πνευματικών ανθρώπων του Πειραιά μπροστά στα προβλήματα της πόλης τους;

Ο Πειραιάς είναι μια περιοχή που κλείνει τις ανάγκες κι' έχει προβλήματα μιας ολοκληρωθείς χώρας. Κέντρο θαλασσιών συγκοινωνιών, αφετηρία και τόπος των μεγάλων σιδηροδρομικών και οδικών αρτηριών, κέντρο διαμετακομιστικό, βιομηχανικό, βιτρίνα ολοκληρωθείς Ελλάδας. Ένας «όγκος μπλεγμένος άγκιστρών σωματοπλεγμάτων» όπως είπαμε κάποτε. Όπου και να τον αγγίξεις θα τρυπηθούν τα δάχτυλά σου και θα τρέξουν αίμα. Γι' αυτό μια έρευνα που ν' αφορά την πόλη μας δεν μπορεί ν' απλωθεί στο χώρο ενός περιοδικού δηλαδή καλή θέληση κι' αν έχει αυτό, όσο πόνο, όσο απογοήτηση κι' αν αισθάνεται για αυτή τη βασανισμένη πόλη. Πρέπει να θεθούν τα ζητήματα με τις χιλίες μύριες υποδιαιρέσεις τους για να μπορούμε να γίνει μια μελέτη χρήσιμη, γόνιμη. Αυτό θα ήταν έργο μιας μόνιμης επιτροπής των Πειραιϊκών προβλημάτων και ερχομμε την ιδέα για την συγκρότησή της. Αυτή θα είναι σε θέση, έχοντας μπροστά της τον απαιτούμενο χρόνο και στη διάθεση της την προσφορά κάθε Πειραιϊτή πνευματικού εργατή, να μελετήσει την αντικειμενική κατάσταση και τη δυνατότητα για ανόρθωση σε κάθε τομέα ζωής. Και θα μπορεί ακόμη, διαφωτίζοντας και πείθοντας τους συμπολίτες μας να τους κινήσει σαν εθουενδίδητους παρόντες για την πραγματοποίηση των σκοπών που θα αποδειχθούν πραγματοποιήσιμοι.

Γρηγ. Θεοχάρης

Πρωταρχικό χρέος κάθε πνευματικού ανθρώπου είναι αντιμετώπιζει ψυχράμα αντίστα και με άκονισμένη την αντίληψη τα προβλήματα της εποχής του και να παίρνει απέναντί τους θέση πάντα πρωτοποριακή.

Πιο πολύ οι Πειραιϊτες διανοούμενοι έχουν καθήκον να οξύφουν σήμερα με παλμό αγάπης πάνω στα ζητήματα της πόλης μας και να βοηθήσουν μ' όλη τους την καρδιά και μ' όλη τους τη δύναμη για την σύντομη κι' επιτυχημένη επίλυσή τους.

Γιατί, ζώντας σ' αυτή την πόλη του μόχθου και των χτυπητών αντιθέσεων είδαν και βλέπουν καθαρά πολλά πράγματα, που σ' άλλους ήταν δύσκολο, ίσως, να κατανοήσουν. Γεγονότα που δείχνουν την ανάγκη μιας καθαφής και μιας ανοικοδόμησης οριζικής.

Επιταχτική, λοιπόν προβάλλει η υποχρέωση τους να μπουν επικεφαλής του αγώνα του μαρτυρικού λαού της πόλης μας, που κείτεται καταπληγωμένη και να διαθέσουν όλες τις ικανότητές τους τις πνευματικές—και τις σωματικές αν χρειαστεί—για την πνευματική, ένπολιτιστική και οικονομική τους ανόρθωση.

Θ. Αιαρούτσος

ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΡΩΣΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

TIVADAR BELOCH

Γεννήθηκε στο Νίζνι Νόβγοροντ το 1919 από μάνα Πολωνέζα κι' από Ρώσο πατέρα. Πήρε μέρος στις μάχες του Στάλινγκραντ, τραυματίστηκε, πιάστηκε δυο φορές αιχμάλωτος και δραπέτευε για να συνεχίσει τον απελευθερωτικό του αγώνα μαζί με τους συντρόφους του. Πριν από τον πόλεμο ήτανε αγνώστος. Μόλις το 1943 κυκλοφόρησε την πρώτη του ποιητική συλλογή με τον τίτλο: «Κόκκινη Γής» που περιέχει όλο μικρά τραγουδία της αντίστασης. Το βιβλίο του έκανε έντύπωση. Σπουδάζει Φυσικές Έπιστήμες.

Σημ. Μετ.

ΕΛΕΓΕΙΟ

Ανιούσκα. Τα γυμνά πέλματά σου αφήσανε τα ίχνη τους στο κόκκινο χώμα
Απ' έδω είχες περάσει μαζί με τους δέκα τόν περασμένον Απριλίη. Από δω είχες περάσει με τα ρόδα της ανοιγμένης πληγής σου...

Ανιούσκα. Έσν πουν έκλαιγες άλλοτες στο παιχνιδι σαν έπεφτες και χτυπούδες. Έσν πουν στην άμπαριζα έχόσουν πάντοτε η στερνή. Πώς ήρθες τώρα νικήτρια στο έπαθλο αυτό του αγώνα; Πώς ανέβηκες τόσο ψηλά κι' έγινες πρώτη μες' στις πρώτες;

Ανιούσκα. Μαζί σου ήταν κι' ο Γιούρκας ο μικρός που σ' αγαπούσε από τότες. Ένας κι' αυτός μέσα στους [δέκα...

Η ΔΙΑΤΑΓΗ

Είχαμε τρομάξει σαν το είδαμε να επιστρέφει. Μιά οριπή πολυβόλου τ' ούχε κόψει τ' αυτιά. Ματωμένο. Μά όλορθο άνάπνεε ακόμα του κοζάκου αφέντη του την ύστατη παρουσία. Τ' άλλογο.

Είχανε καλπάσει κι' οι δύο μέσα από τις φάλαγγες τις σιδεροφόραχτες που φράζαν τους δρόμους. Τα μονοπάτια και τις βοαγές. Είχανε καλπάσει έξαλλοι μέσα στην επαρση του σκοπού τους. Να φτάσουν. Να φτάσουν.

Να φτάσουν. Η διαταγή έπρεπε να δοθεί όπωσδήποτε στους πολιορκημένους...

Χαμογέλασε. Πριν πεθάνει γύρισε και χαμογέλασε. Κάποιος του έγνεψε από ψηλά να πάει μαζί του. Ήτανε αυτός που πέθανε πριν λίγο. Ο άλλος για σκέψου. Τώρα θά είχε αποκοιμίπ να βαδίσει...

Δεκαοχτώ χρονώ. Κι' ο άλλος είκοσι ένα. Γεννήθηκαν στις έκβολές του Νιέβα. Μαζί σπουδάσανε. Φίλοι. Σύντροφοι. Αδέφφια. Κι' ο τίμιος θάνατος λυτήθηκε έναν τέτοιο χωρισμό και τους πήρε παρέα.

Τώρα ο ένας στον άλλο θ' άκουμπάει και θ' άνεβαίνουν γιατί τους είχαν σπάσει τα ποδάρια...

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Ήρθε στην πόρτα μου. Χωρίς να χτυπήσει άνοιξε και μπήκε. Φορούσε προσωπίδα για ασφυξιογόνα. Κράνος. Μιά χειροβομβίδα κρατούσε. Δεν ήτανε σαν τους άλλους ο ξένος αυτός...

Δέν τον έβαλα να καθήσει. Τον κέρασα φωτιά και άτσάλι. Πυρακτωμένο σίδερο. Μπαρούτι και σφαίρες. Κι' όταν τοιμάστηκε να φύγει μπερδεύτηκαν τα πόδια του στον ήλιο της Ρουσίας.

Ξένε. Η παγωμένη στέπα σούγινε τάφος...

Ο ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ

Δέν ήτανε μοροετό να μολογήσει. Η τύχη θα βασάνιζε τη γενιά του. Δεν πάει. Προδότης και παρτιζάνος. Και όταν του βγάζανε τα θυμότανε το ξύλινο άλογο που έπαιζε παιδάκι...

Κάποιος έσκαυε από πάνω και του μιλούσε. Άκουγε το ρολόι του χεριού του. Κάτι αν έλεγε θα σωζόταν ακόμα. Φοβήθηκε μιαν αδυναμία. Μιά πολύ άσημαντη αδυναμία. Και τότες μπερδεύοντας τη γλώσσα του στα δόντια την έκοψε.

Σε χαιρετώ Βάνια. Έσν πουν γεννήθηκες για να πεθάνεις τόσο ωραία...

Γιάννης Β. Ίωαννίδης

Μετάφραση απ' τα Ρωσικά

Γύρω απ' το άρθρο του κ. Γιώργη Μετσόλη με τον τίτλο «Θέατρο και Υπερρεαλισμός» που δημοσιεύαμε στο προηγούμενο φύλλο μας.

Η «Πορεία» απ' την αρχή της έκδοσής της ξεκίνησε με τη φιλοδοξία να προσφέρει κάτι το θετικό όχι μονάχα στα γράμματα και στη στενή περιοχή της τέχνης, αλλά και πλατύτερα στις λαϊκές μάζες, στα μάτια και στις καρδιές που διψούν «να δουν, να μάθουν».

Το ξεκίνημά της όμως αυτό δεν το θέλει περιορισμένο και στενόκαρδο. Δεν το θέλει πρην απ' όλα άρητηκό μπροστά στις καινούργιες βάσεις του καιρού μας, μπροστά στις καινούργιες αναζητήσεις της τέχνης. Γι' αυτό και δεχτήκαμε στις σελίδες μας ακόμα το υπερρεαλισμό—παρ' όλη τη φανερή αντίθεσή μας μ' αυτόν— με την επιθυμία ν' άρχίσουμε ένα κύκλο ανταλλαγής γνώμων, μιιά σειρά από ελεύθερες συζητήσεις πάνω στα κομμάτια που δημοσιεύουμε. Κι' έχουμε τη γνώμη πως ο κύκλος αυτός των γνώμων, των συζητήσεων, των απόψεων που θ' ανταλλάσουν οι αναγνώστες μας σε κάτι καλό θα καταλήξει.

Έτσι και σήμερα δημοσιεύουμε την επιστολή ενός αναγνώστη μας που μας λέει πιά έντύπωση του έκανε ένα άρθρο του προηγούμενου φύλλου μας—γύρω απ' το Θέατρο και τον υπερρεαλισμό, διατυπώνοντας σύγχρονα τη γνώμη του και τις αντιρροήσεις του.

Και η επιστολή αυτή μας λέει:

Αγαπητή «Πορεία»,
Επειδή ιδιαίτερη έντύπωση κάνει στον αναγνώστη σου η άψογη λογοτεχνική σου ύλη που μπορεί και γίνεται κατανοητή στον καθ' ένα—ένισχνώντας μάλιστα την ψυχική του καλλιέργεια σε σημείο τέτοιο που να μπορεί σιγά-σιγά ν' άνεβει στους κόσμους της τέχνης—νομίζω πως έχω υποχρέωση, σαν άνθρωπος που νοιώθει την ευγενική σου έξομηση, να πω και να τονίσω μερικές μου επιφυλάξεις για ώρισμένα κομμάτια που δημοσιεύεις.

Μιά τέτοια επιφυλάξη διατηρώ για το άρθρο του κ. Γιώργη Μετσόλη με τον τίτλο «Θέατρο και υπερρεαλισμός». Δεν ξέρω αν η ακαταληψία μπορεί να θεωρηθεί ως προσόν του λογοτέχνη όμως την τέτοια ακαταληψία, έχω τουλάχιστον τη βρισκω ξένη προς την τέχνη και κυριότερα προς τους σκοπούς της έκδοσής σου.

Άρκει να σου πω ότι ύστερα από δέκα φορές μελέτη του άρθρου του νομίζω ότι κάτι κατάλαβα από κείνα που ύποστηρίζεις.

Αυτό είναι και η αιτία που με κάνει να πω ότι θα μπορούσε μιιά και φαίνεται ότι κατέχει τα ζητήματα του Θεάτρου—άφήνοντας το υπερρεαλισμό στη διατύπωση να χειρισθεί το θέμα του με την όμορφη και πλούσια γλώσσα μας απόλυτα εύληπτα και καθαρά.

Με τιμή

Παναγ. Κουρελάκος
Διηγήτορας

Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ

ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΖΙΩΓΑ

Τὸν περασμένο Αὐγούστο, τὸ ἐδῶ Βρετανικὸ Συμβούλιο, ἀπευθύνθηκε σ' ὄρισμένους ζωγράφους μας ζητώντάς τους μικρὰ ἀντιπροσωπευτικὰ τὸς ἔργα νὰ τὰ ἐκθέσει στὸ Λονδίνο. Ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ χειρονομία ἀρκετὰ βέβαια σκανδαλιστική, πού ὅμως δὲν ἔγινε παρὰ σὲ μερικὸς μονάχα καλλιτέχνες, γιατί ἡ πρόθεση τοῦ Βρετανικοῦ Συμβουλίου δὲν ἦταν, γιὰ τὴν ὥρα τουλάχιστον, νὰ δώσει μιὰ γενικὴ καὶ πλήρη εἰκόνα πού εἶναι αὐτὴ τῆ στιγμῆ ἡ ζωγραφικὴ τοῦ τόπου, ἀλλὰ μιὰν ἰδέα ἀπλῶς, τοῦ τί κάνει καὶ πρὸς τὰ πού δεύει ἡ τέχνη στὴν Ἑλλάδα.

Τὸ Βρετανικὸ Συμβούλιο, θέλοντας νὰ κάμει καλὰ καὶ παστρικά τὴ δουλειά του, ἀπευθύνθηκε στὸ ζωγράφο Νίκο Χατζηκυριάκο Γκίκα, πού πρόθυμα προσφέρθηκε νὰ βοηθήσει αὐτὴ τὴ δουλειά πού μέλλει νὰ ὠφεληθεῖ σημαντικὰ τὸν τόπο, γιατί θὰ κάμει γνωστὸ τὸ ἔργο πέντε ἀπὸ τοὺς καλλίτερους καλλιτέχνες, στὴν καρδιά τῆς ἀγγλικῆς αὐτοκρατορίας, στὸ Λονδίνο.

Τὸ Βρετανικὸ Συμβούλιο ἀπευθύνθηκε σ' ἀρκετοὺς καλλιτέχνες, μὰ εἶτε γιὰ τὸν ἓνα, εἶτε γιὰ τὸν ἄλλο λόγο, καταστάλαξε σὲ πέντε ὀνόματα—σ' αὐτὰ: Νίκου—Χατζηκυριάκου—Γκίκα, Βάλια Σεμερτζίδη, Φώτη Κόντογλου, Παπαλουκᾶ καὶ Διαμαντόπουλο.

Γιὰ ὅσους παρακολουθοῦν καὶ ξέρουν τὰ σχετικὰ πράγματα τοῦ τόπου, ἡ ἐκλογή αὐτὴ, ἂν δὲν εἶναι (καὶ δὲν εἶναι) ἡ ἰδανικώτερη (ἡ πληρέστερη ἥλω νὰ πῶ), εἶναι ὅμως πετυχημένη ὡς ὅσῳποτε, γιατί κλείνει ἐντός της δύο ὀνόματα πού, ἔτσι ἢ ἄλλοιως, θάπρεπε, σὲ κάθε ἀνάλογη περίπτωσι, νὰ μὴν ἀπουσίαζαν, ἂν θὰ θέλαμε νὰ ἐπιδείξουμε ὅτι, πῶς ἐνδιαφέρον καὶ πῶς σοβαρὸ διαθέτουμε σήμερον, Ἐνῶ τὰ ὀνόματα τῶν: Χατζηκυριάκου καὶ Σεμερτζίδη στὰ ὁποῖα θὰ ἐπαυέλουμε παρακάτω μὲ τὴν πρόθεσι ν' ἀποδείξουν τὸ σωστὸ τοῦ παραπάνω ἰσχυρισμοῦ.

Ἀλλὰ καὶ τὰ τρία ἄλλα ὀνόματα, δὲν εἶναι τυχαία. Γιατί τόσο ὁ Παπαλουκᾶς ὅσο καὶ ὁ νέος Διαμαντόπουλος, ἐκπροσωποῦν, ὁ καθένας τους μιὰ τάση ἀπ' αὐτὲς πού συνιστοῦν τὴν πορεία καὶ τὴν ἐξέλιξη τῆς νεοελληνικῆς τέχνης—γι' αὐτὸ καὶ τὴν ἐκφράζουν κατὰ ἓνα τρόπο, αὐτὴ τὴν πορεία. Κι' ὁ καθένας, φυσικά, σύμφωνα μὲ τὶς σχετικὲς του ἀπόψεις.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀνήκουν στὴν ἐποχὴ τους. Κι' αὐτὸ ἔχει μιὰν ἰδιαίτερη καὶ ἰδιάζουσα σημασία, πρᾶμα πού δὲν παρατηρεῖται μὲ τὸν Κόντογλου λ. χ. πού γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἀποτελεῖ μιὰ παραφωνία.

Τοῦτο ἀφείλεται στὸ γεγονός ὅτι ὁ ἐξαιρετικὸς αὐτὸς Αἰθαλιώτης λογοτέχνης (ὅστερ' ἀπὸ τὸ νεανικὸ τοῦ ἔργο «Πέτρο Κάζα») πού σήκωσε κάποιο θόρυβο, καὶ πού ὅμως δὲν ξεῦρω σήμερα τί ἐντύπωση θὰ μὰς προξενούσε ἂν τὸν ξαναδιαβάσαμε, ὑπάρχει μιὰ ἄλλη, σελίδα, ἀληθινὰ ἐπική, τὸ διήγημα «Ὁ Ἀλέξης ὁ Τσομπάτης» πού θὰ περιποιούσε τιμὴ ἀκόμα καὶ σὲ μεγάλο συγγραφέα, ἂν καὶ τυπικά ὑπάρχει καὶ κινεῖται ἀνάμεσά μας, οὐσιαστικά ὡστόσο, ἀνήκει σὲ μιὰ

πολὺ παρωχημένη ἐποχὴ πού ὄχι ἀπλῶς δὲν ἔχει τίποτα τὸ κοινὸ μὲ μὰς, μὲ τοὺς ζωντανοὺς ἀνθρώπους τοῦ κατ' ἐξοχίαν πυκνοῦ σὲ γεγονότα αἰῶνα μὰς, μὰ πού κάνουμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τὸ πᾶν γιὰ νὰ ἐκλείψουν διὰ παντὸς ἀπ' ἀναμεταξύ μας τὰ ἐλάχιστα λείψανα τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ πού ὡστόσο ὁ Κόντογλου τὸ νοιώθει σὰ δικό του, περισσότερο δηλαδὴ οἰκετὸ καὶ φιλικὸ ἀπὸ τὸ σήμερον!

Μὰ ὁ Κόντογλου, καλλιτέχνης μὲ ἀναμφισβήτητη προσωπικότητα, καὶ σύνθετος, ἔχει ἓνα μεγάλο πρᾶγμα—εἶναι συνεπὴς στὶς ἐκδηλώσεις του σὰν πνευματικὸς ἀνθρώπος.

Ἀνάμεσα στὴν ἀγωνι προσπάθειά του νὰ μιμηθεῖ δουρικὰ τοὺς ἀνώνυμους ἢ καὶ ὀνομαστοὺς ἀργότερα δασκάλους τῆς ἐκκλησιαστικῆς γενικῆς τέχνης, καὶ τῶν γραμμάτων του (πού ἀναμφίβολα ἔχουν ἓνα πρωτόγονο θέλητρο) δὲν συγαντοῦμε παρὰ τὸ ἴδιο καλογηρῖστικο πνεῦμα πού φεύγει τὰ ἐγκόσμια ὅπως ὁ διάβολος τὸ λιδάν!..

Δὲν ξέρω βέβαια, ὡς πού φτάνει ἡ συνέπεια αὐτῆ, ἂν δηλαδὴ τὸν ἀκολουθεῖ ἀκόμα καὶ στὴ ζωὴ. Γιὰ τὸ τελευταῖο τοῦτο, ἔχω κάποιες ἐπιφυλάξεις. Φανερὸ λοιπὸν εἶναι, ὅτι ὁ Κόντογλου σὰ ζωγράφος, στερεῖται ἐνὸς γενικώτερου καὶ οὐσιαστικοῦ ἐνδιαφέροντος...

Γιὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐντύπωση πού ἀποκομίζουμε ἀπὸ τὴν ἐνατένιση τοῦ ζωγραφικοῦ του ἔργου, δὲν εἶναι ἄμοιρη κάποιος περιέργειας—ὅπως δηλαδὴ συμβαίνει μὲ τὰ παράδοξα, ὅλα τὰ ἐκτὸς ἐποχῆς φαινόμενα πού συναντοῦμε συχνὰ στὸ γύρω μας, ἰδίως ὅταν αὐτὰ προβάλλουν μὲ κάποιες ἀξιώσεις.

Δὲν ἐκπροσωπεῖ λοιπὸν τίποτα, ἀπολύτως τίποτα ἡ ζωγραφικὴ προσπάθεια τοῦ Κόντογλου. Κι' ὅλο του τὸ μῖσος ἐναντία στὴν κοσμικὴ τέχνη, ὅπως ἀποκαλεῖ τὴν τέχνη τοῦ χτέος καὶ τοῦ σήμερον πού δὲν ὑπηρετεῖ θεοὺς, παπάδες καὶ ἐκκλησιᾶς καὶ τὰ τέτοια, καὶ πού ἐκφράζει σὲ συνδυασμὸ μὲ τὰ λογῆς—λογῆς γραφίματά του, τίποτ' ἄλλο δὲν κάνει, παρὰ νὰ ἐπιθεβαιῶνει τὰ παραπάνω—τὴν κλασσικὴ καὶ θλιθερῆ βέβαια ἀνικανότητά του ν' ἀποτελέσει κι' αὐτὸς ὄργανικὸ μέρος τοῦ κόσμου μέσα στὸν ὁποῖο, κατὰ λάθος φυσικά, ὑπάρχει ὡστόσο καὶ κινεῖται.

Ὁ Κόντογλου, ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη, μοιάζει τὴν ἀνέραστη γυναῖκα πού τὸ δλέθριο μειονέκτημά της τὸ προβάλλει σὰν προτέρημα καὶ τὸ ταυτίζει μὲ μιὰν ἡθικὴ πού γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο κατατὰ ἀνήθικη...

Φυσικά, πῶς ἂν αὐτὰ πού ἀραδιάζω ἐδῶ, δὲν ἔχουν μίτη τὴν πρόθεσι νὰ θίξουν τὸν καλλιτέχνη—ἴσα-ἴσα ὡς λογοτέχνη τὸν ἐχτιμῶ βαθύτατα, πού δὲ περισσότερο νὰ μειώσουν τὴν ἀξία τῆς Βυζαντινῆς τέχνης, γιὰ τὴν ὁποῖα, περὶ τὸ νὰ τὸ τονίσω, περιστέει ὁ θαυμασμός μου.

Τὴ σημασία τῆς τέχνης αὐτῆς, τὴ δέχομαι, δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ κι' ἄλλοιως, μὰ μὲ εἶναι ἀκατανόγη-

τος ὁ καλογηρῖστικὸς φανατισμὸς τοῦ Αἰθαλιώτη ἀγιογράφου πού σκίζει τὰ ἱμάτιά του γιὰ νὰ μὰς ἀποδείξει: ὅτι ἡ τέχνη τοῦτο, εἶναι «ἡ τέχνη τῶν τεχνῶν», κι' ὅτι ὅλες οἱ ἄλλες (μονοκοπανιά!) εἶναι (τοῦ φαίνονται, γράφει ἐπὶ λέξει) «ἀλαφρές»!

Φανταστεῖτε ἀλαφρὰ τὴν Τέχνη τοῦ Γκρέκο, τοῦ Γκόγια, τοῦ Ροδῆν, τοῦ Ντωμιέ, τοῦ Ρενουάρ, τοῦ Πικασό, τοῦ Βάν Γκὺγκ τέλος, γιὰ ν' ἀναφέρω μερικὰ ὀνόματα ἀπὸ τὸ ἀτέλειωτο πλῆθος τῶν μεγάλων μαστρῶν τοῦ χρωστήρα, πού ὡστόσο (ἐδῶ ὁ Κόντογλου δὲν εἶναι καθόλου συνεπὴς), προσπαθεῖ νὰ μὰς πείσει ὅτι τοὺς καταλαβαίνει περίφημα καὶ εἶναι «σὲ θέσι ὅσο λίγοι ν' ἀναλύσει τὰ ἔργα τῆς τέχνης ἄλλων ἐποχῶν, γιατί (ἄκουσον! ἀκουσον!) κι' ἐγὼ γράφω, εἶμαι ἀνθρώπος τῆς ἐποχῆς μου, μὲ τὶς ἐπιδράσεις τῆς παγκόσμιας τέχνης!» (Εἶναι ἀσυνεπέστατος ὁ Κόντογλου, πρῶτον, γιατί ἂν ἀλήθειαι τοῦτο, δὲν θάταν κολλημένοι σὰν τὸ στρεῖδι στὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης (σὰν καλλιτέχνης), καὶ δεύτερον, γιατί τὸ ἀλλοζωνικὸ τοῦτο ὕφος, εἶναι κάτι ὀλότεια ξένο πρὸς τὸ γεμᾶτο μετριοφροσύνη πνεῦμα τῆς ἐκκλησίας).

Ἄλλ' ἂς σταματήσομε, μὲ τὴν ἐπιφύλαξι νὰ ἐπανέλθουμε ἄλλοτε πολὺ διεξοδικώτερον, γιατί ἀξίζει βέβαια τὸν κόπο,

Ὁ Κόντογλου λοιπὸν (αὐτοῦ θέλαμε νὰ καταλήξουμε), δὲν ἔχει θέσι στὴν ἐκθεση τοῦ Λονδίνου—ἐκτὸς ἂν τὸ Βρετανικὸ Συμβούλιο, ἤθελε νὰ διανθίσει τὸ ἔργο τῆς τοῦτο καὶ μὲ ἀξιοπεριεργὰ ἐκθέματα.

Ὅσο γιὰ τοὺς τέσσερις ἄλλους ζωγράφους, ἂς ἀρκεστοῦμε σὲ μερικὰ γενικά. Ὁ Παπαλουκᾶς, ἀντιπροσωπεύει μιὰ μορφὴ τοῦ διακοσμητικοῦ ἐμπρεσιονισμοῦ πού ἐγκαίνιασε κι' ἐκπροσωπεῖ στὸν τόπο μας ἓνας ἐξαιρετικὸς ζωγράφος, μὲ πλούσια καὶ χυμώδη προσωπικότητα, ὁ ἀλησμόνητος Κώστας Μαλέας.

Ὁ Διαμαντόπουλος, ἀξιόλογος βέβαια ζωγράφος, μὲ ζύπνια τὴ ζωγραφικὴ του συνείδησι, κάνει αὐτὸ πού λέμε: γαλλικὴ τέχνη—ὅπως ἄλλωστε, ὅλος ὁ κόσμος!—, βαδίζοντας πάνω στὰ ἴχνη ἐνὸς μεγάλου ἐκπροσώπου τῆς, τοῦ Ἄνρ! Ματίς.

Δὲ χωρεῖ καμιά ἀμφιβολία, ὅτι ὁ νέος αὐτὸς καλλιτέχνης βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὸ ἄμεσο βάρος ξενικῶν ἐπιδράσεων, μὰ τὸ εὐτύχημα εἶναι ὅτι οἱ ἐπιδράσεις αὐτὲς, μοίρατες γιὰ ὅλους ἐξ ἄλλου, εἶναι οἱ συγγενικώτερες κι' οἱ πλησιέστερες πρὸς τὴν ἰδιοσυγκρασία του. Ἄλλωστε, ἔτσι ἢ ἄλλοιως, ὁ Διαμαντόπουλος φανερώνει μιὰ περιέργεια καὶ μιὰ δίψα πού εἶναι χαρακτηριστικὴ τῶν ἀληθινῶν ἀνήσυχων καλλιτεχνῶν.

Ὁ Χατζηκυριάκος, πού εἶναι ὁ σοφώτερος (μετὰ ἢ πρὸ τοῦ Παρθένου), Ἑλληνας ζωγράφος, κάνει ὅτι... θέλετε! Ἄν πάντως ἤθελε κινεῖς, σώνει καὶ καλὰ κάπου νὰ τὸν κατατάξει θὰ τὸν τοποθετούσε στὴ σχολὴ τοῦ κυβισμοῦ μὲ τοὺς ἰδρυτὲς τοῦ ὁποῖου ἄλλωστε, εἶχε, ὅταν ζούσε στὸ Παρίσι, πολλοὺς δεσμούς. Εἶναι πάντως ἀπὸ τοὺς πῶς ἀξιόλογους καλλιτέχνες τῆς παρούσας ὥρας, ἀληθινὰ ἀνήσυχος, καὶ κακῶς τὸ γράψαμε κίβλας, ὁ περισσότερο ἐνήμερος πάνω στὴ φιλολογία τῆς παγκόσμιας ζωγραφικῆς.

Ὁ Χατζηκυριάκος ἔχει καὶ μιὰν ἄλλη πλευρὰ πού τὸν τιμᾷ ἰδιαίτερα—γεγονὸς πού τὸν φέρνει, κι' ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη, στὴν πρώτη γραμμῆ.

Ἀγνῶστου μὲ συνέπεια, νὰ μπᾶσει μέσα στὸν

πίνακα του, ὅτι ἑλληνικὰ στοιχεῖα συνταϊριάζουν σὸ κλίμα τοῦ ἔργου, παρμένα τούτα ἀπ' ὅλες τὶς περιόδους τῆς μακραιωνῆς καὶ πλουσιωτάτης σχετικῆς παράδοσης τοῦ τόπου, μὲ ἀπιώτερον σκοπὸ νὰ δώσει στὴ ζωγραφικὴ του ἓνα χαρακτηριστικὸν αὐτόχθονο, ἑλληνικὸ!

Ὅσο γιὰ τὸ Σεμερτζίδη, πού πέρνει μέρος μὲ 12 ἔργα του, ἴσως δὲν εἶναι ὑπερβολὴ τὸ νὰ γράψω, ὅτι εἶναι ὁ πῶς ἐνδιαφέρων, ὁ πῶς ἀνήσυχος κι' ὁ πῶς συνεπὴς καλλιτέχνης μὲ τὸν τόπο του, καὶ τὴν ἱστορικότητα τῆς μεγάλης αὐτῆς στιγμῆς. Πρόκειται γιὰ ἓνα ζωγράφος μὲ πηγαῖο ταλέντο, καὶ μὲ μιὰ διάθεσι νὰ κάμει κάτι δικό του, πού τὴ διαδρόμωμε σ' ὅλη τὴν πορεία τῆς προσπάθειάς του. Μιὰς προσπάθειας πού ξενινᾷ ἀπ' αὐτὸ ἀκόμα τὸ τεχνικὸ μέρος τοῦ πίνακα, καὶ φτάνει μέχρι τῆς φιλοσοφίας του!

Ὁ Σεμερτζίδης λοιπὸν γιὰ τὸν ὁποῖο ἡ ντόπια τεχνοκριτικὴ, ἀκόμα ἀπ' τὰ πρῶτα του βήματα, μόνον καλὰ κι' ἐνθαρρυντικὰ λόγια εἶχε πάντα καὶ τοῦ ἀφιερῶσει, δὲν ἀνήκει παρὰ εἰς αὐτό του—κι' αὐτὸ εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐπαινος πού μπορεῖ νὰ γίνῃ γιὰ ἓνα ἀρτίστα.

Μὰ δὲν πρόκειται μόνον γι' αὐτὸ—δὲν πρόκειται γιὰ τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ζωγραφικῆς του, ἀπὸ καθαρὰ κι' αὐστηρὰ καλλιτεχνικὴ ἀποψη, πού πᾶει νὰ γίνῃ γνήσια ἑλληνικὴ. Πρόκειται καὶ γιὰ τὸ θέμα του—γιὰ τὸ περιεχόμενον τῆς ζωγραφικῆς του, πού εἶναι πάντα τοῦ ρεαλιστικοῦ. Μὰ ὁ ρεαλισμὸς αὐτὸς τοῦ Σεμερτζίδη, εἶναι βαπτισμένος μέσα σὲνα διάχυτο λυρισμὸ πού τὸν ἐκφράζει συνήθως τὸ βάθος στὸ ὁποῖο προβάλλει τ' ἀντικείμενά του.

Ἄλλ' ἓνα ἄλλο ἐξ ἴσου σημαντικὸ σημεῖο τῆς ζωγραφικῆς αὐτῆς, εἶναι ὅτι ὄρισμένα κομμάτια ἀπὸ τὰ δώδεκα πού ἐκτίθενται στὸ Λονδίνο, ἔχουν ὡς θέμα τους τὴν ἐθνικὴ ἀντίστασι—τὸ ἀφθαστο ἔπος τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα, ὅπως τὸν ἐξήσεν ὁ καλλιτέχνης πάνω στὸ βουνό, ὅπου στὸ κάθε του βῆμα δὲ συναντοῦσε παρὰ τὴ ζωγραφικὴ πρόκλησι, πότε σὰν μεγαλόπρεπο τοπίο, καὶ πότε σὰν ἀπερίγραπτα γραφικὰς φυσιογνωμίας.

Τὸ γεγονός τοῦτο πού μὰς ἐξηγεῖ τὴν συγέπεια τοῦ καλλιτέχνη πρὸς τὸ κλίμα τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ πνεύματός της, μιλά γιὰ τὴν κοινωνικότητα τῆς τέχνης αὐτῆς πού φιλοδοξεῖ νὰ κλείσει μέσα στὰ πλαίσια τῆς ὀλάκερο τοῦ ἀνθρώπινου δράμα μὲ τὶς πτώσεις καὶ τὶς ἐνθεῆς ἐξάρσεις του, καθὼς αὐτὸ ἐκφράστηκε, σὲ μιὰ στιγμῆ συμπίκνωσις ἐξαιρετικῆς, ἀπὸ ὅτι ὑγιέστερο, κι' ὅτι ἑλληνικώτερο κι' ὅτι ἡρωϊκώτερο εἶχε νὰ ἐπιδείξει ἡ Ἑλλάδα στὸν καιρὸ τῆς Κατοχῆς, σὰν Ἄντιστάσι!

Δὲ χωρεῖ καμιά ἀμφιβολία, πῶς ἡ τέχνη αὐτὴ τοῦ Σεμερτζίδη, τόσο γιὰ τὸ περιεχόμενον τῆς (ἀνάμεσα στὰ 12 κομμάτια, τὰ δύο ἀφοροῦν προσωπογραφίες ἀνταρτῶν), ὅσο καὶ γιὰ τὴν κορυφὴ τῆς καὶ τὰ ἐκφραστικὰ τῆς μέσα πού πάνε νὰ φέρουν τὴ ζωγραφικὴ στὸν παλῆ τῆς ἐαυτοῦ, ἀπαλλάσσοντάς τὴν δηλαδὴ ἀπὸ περιττὰ καὶ ψευτικὰ στοιχεῖα καὶ στοιχεῖα, θὰ προκαλέσει ξεχωριστὰ σχόλια. Κι' αὐτὸ θάνα, ἡ καλλίτερη ἀπόδειξι πῶς ἡ προσφορὰ τοῦ καλλιτέχνη αὐτοῦ, ἄρχισε κίβλας νάχει μιὰ σημασία πολὺ γενικώτερη...

Τὸ συμπέρασμα εἶναι, ὅτι σὰν μερικὴ ἢ ἐκθεση τοῦτο, θὰ δώσει μιὰν ἰδέα τοῦ τί εἶναι καὶ πρὸς τὰ

που τείνει ή τέχνη στην Ελλάδα, ύστερ' από τὸ ἐξάχρονο παγκόσμιο μακελιὸ πὸν ἔκαμε νὰ σιγάσουν τὰ στόματα κι' οἱ φωνὲς τῶν καλλιτεχνῶν, ἀφοῦ κι' αὐτοὶ ζώστηκαν τὸ σπαθί.

Ἡ ἀγγλικὴ Κοινὴ Γνώμη, ἡ Μητροπολιτὴ τῆς Βρετανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἔχει τὴν εὐκαιρίαν νὰ δεῖ καὶ νὰ σπουδάσει τὸ μῆνυμα πὸν τὴ φέρνει, μέχρι τὰ νερά τοῦ Τάμεση, ἡ Νεοελληνικὴ τέχνη.

Ἄς εὐχηθῶμε μονάχα, νὰ ἐπαναληφθεῖ τὸ ταχύτερο, καὶ νὰ μεταφερθεῖ καὶ σ' ἄλλα μεγάλα κοσμοπολιτικὰ κέντρα, ὅπως στὴ Νέα Ὑόρκη, στὴ Μόσχα, στὸ Παρίσι κι' ἄλλου, καὶ τότες νάνα ὀλοκληρωμένη.

Νὰ μὴ λείπει, μήτε ὁ μέγας Παρθένος, μήτε ὁ Γουναρόπουλος, μήτε ὁ Κεφαλλήγος, μήτε ὁ Θεοδορόπουλος, μήτε ὁ Ἀστειράδης, μήτε ὁ νέος Μόραλης, μήτε πέντε-δέκα ἀκόμα, κι' ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ὁ παρισινόδς γλύπτης, ὁ Θανάσης Ἀπάρτης πὸν πέντε χρόνια τώρα φιλοξενοῦται ἀπὸ τὴν Ἀττικὴ γῆ καὶ δημιουργεῖ κάτω ἀπ' τὴ σκιὰ τοῦ Ἀρηττοῦ, σιμὰ στὸν Ἰλισσό.

Ἡλίας Ζιώγας

ΠΟΡΕΙΑ

Περπατούσαμε ὁμάδι με τὰ μάτια ὄλο φῶς. Σὰ χαμένους σκοπὸς τῆ: νυχτὸς τὸ σκοτάδι.

Σὰ χαμένος σκοπὸς πέρα ἢ πίσω πλανοῦσαν. Στὰ μαλλιά μας κρεμόταν δροσοστάλες κι' ἀχνός.

Στὰ μαλλιά μας κρεμόταν κρόσια μαύρα τὸ σκότη. Γαύρα ἑλπίδα καὶ νιότη μες τὶς φλέβες σερόταν.

Γαύρα ἑλπίδα καὶ νιότη μᾶς σκοροῦν οἱ ἀχτίδες.

— Σύντροφέ μου μὴν εἶδες τὴν κορφή μας τὴν πρώτη;

— Σύντροφέ μου μὴν εἶδες τὴς ἀυγῆς τὸ μαγνάδι; Ἄνθη οἴχτουν οἱ κλάδοι νὰν τὰ βάλομε ἀσπίδες.

Ἄνθη οἴχτουν οἱ κλάδοι στὸ ρυθμὸ τοῦ σκοποῦ.

Ὅλα χαίρονταν πὸν περπατούσαμε ὁμάδι.

Κώστας Ἐλατός

ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ ΚΡΙΣΕΝΣΚΥ

ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑ

Θὰ μᾶς πνίξει τὸ ποτάμι θὰ μᾶς πνίξει. Ὁ ἀρχαῖος τοῦ χεῖμαρος μᾶς φέρνει τὶς κραυγὲς τοῦ πεινασμένου ἀγρότη. Τοῦ ἀποκλεισμένου ἀντάρτη. Θὰ μᾶς πνίξει τὸ ποτάμι θὰ μᾶς πνίξει.

Πόσες μέρες ἀκόμα; Πόσο βράδυα θὰ παραπαίουμε στὰ μουσκεμένα δάση; Στὶς γκρεμισμένες καλύβες; Ποιὸς εἶναι ἐκεῖνος πὸν θὰ περάσει ἀντίπερα;

Λίγη φωτιά γιὰ τὶς χλωμές μας παλάμες θὰ ἔδινε ἄλλο τόνο στὸ μαρτύριο. Ἦ προσμονὴ ἑνός θανάτου. Ὑπάρχουν; Εἶναι γεροί; Ἐχουνε πεθάνει;

Ποιὸς εἶναι αὐτὸς πὸν θὰ περάσει ἀντίπερα; Ποιὸς εἶναι αὐτὸς πὸν θὰ χουμήξει σὰν τὸ γλάρο τὴ μῆνυμα νὰ φέρει στοὺς συντρόφους προτοῦ μᾶς πνίξει τ' ἄγριο ποτάμι;

Μετάφραση ἀπ' τὰ Πολωνέζικα

ΓΙΑΝΝΟΣ ΜΙΡΑΚΥ

ΑΠΟΓΕΜΑ Σ' ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΧΩΡΙΟ

Κουρασμένη ἡ βωδάμαξα. Ὁ ζευγολάτης χαιρετᾷ τὸν ἥλιο πὸν φεύγει. Ἐκεῖ πίσω ἀπὸ τὸ φράχτη δυὸ πάπιες στέκονται στὸ ἕνα τους πόδι. Κατεβαίνει ἡ ἀμφιλόκη...

Ἡ πολιτεία νεκρώθηκε. Χτὲς κάψανε τὰ σπίτια. Κρεμάσανε πολλούς. Τὰ τσακάλια περάσανε οὐρλιάζοντας. Ἐνας προδότης κάπνιζε στὴν πίπα του τὸ ὕστατο χαῖρε τῶν Παρτιζάνων...

Ἡ πρόσκληση ἔγινε ἀπὸ πέροι: Ἐλάτε μαζί μας. Περισεύουν πολλὰ καρυοφύλλα. Ἄλλα τόσα πετρά-
|βόλα.

Ἐλάτε μαζί μας πρὶν στενέψει ὁ κύκλος πὸν θὰ σᾶς πνίξει. Αὐριο ὄλα θ' ἀλλάξουν...

Κουρασμένη ἡ βωδάμαξα. Ὁ ζευγολάτης χαιρετᾷ τὸν ἥλιο πὸν φεύγει. Ἐδῶ εἴμαστε οἱ ἐλεύθεροι πολιορκημένοι. Κυττάτε τριγύρω ὄλα θυμίζουν τὸν παλιὸ καλὸ καιρό...

Ἐδῶ εἶναι ἡ χώρα τῶν Παρτιζάνων...

Μετάφραση ἀπ' τὰ Σέρβικα

Γιάννης Β. Ἰωαννίδης

ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΣ

Ο ΜΑΚΗΣ ΤΟΥ 3^{ΟΥ} ΛΟΧΟΥ

ΓΙΩΡΓΗ ΣΙΔΕΡΗ

Οἱ λεβέντες τῆς ἀντίστασης ὄλοι στὰ ὄδοφράγματα. Κανένα βῆμα πρὸς τὰ πίσω καμμιὰ ὑποχώρηση στὸν ὀχτρό. Παρ' ὄλες τὶς λυσοσασμένες ἐπιθέσεις τῶν τάνκς καὶ τῶν ὀλων πὸν πέφτουν βροχὴ κρατᾶν γερὰ τὶς θέσεις τους μέρες τώρα χωρὶς νὰ κλείσουν οὔτε ἕνα λεπτὸ τὸ μάτι τους. Ἡ κούραση καὶ ἡ ἀγρύπνια πὸν τοὺς ἔχει τσακίσει: τὰ κορμιά δὲν κατόρθωσαν νὰ σβύσει τὴ λάμψη πὸν φῶσφορίζει στὰ μάτια τους καὶ πὸν νομίζεις πὺς λέει: — Ἐδῶ θὰ μείνουμε. Ἐδῶ θὰ πεθάνουμε ὄλο: ἀλλὰ δὲ θὰ περάσουν. Δὲ θὰ φύγουμε ἀπ' ἐδῶ ἀκόμα κι' ὅταν ἔρθουν δικοὶ μᾶς γιὰ νὰ μᾶς ξεκουράσουν...

Πίσω ἀπ' τὴν πρώτη γραμμὴ, σ' ἕνα δρόμο πὸν μέγχι χτὲς ἀκόμα δὲν εἶχε καμμιὰ κίνηση καὶ κανένα ἐνδιαφέρον περὰ ἑνας λόγος. Βαδίζει ἀργὰ κάτω ἀπ' τὶς δυὸ μεριὲς τῶν δένδρων πὸν μοιάζουν με γίγαντες τῆς νύχτας. Ἐρχονται ἀπὸ μακριά. Δὲν εἶναι ξεκουραστοί, ὅπως θὰ νόμιζε κανεὶς ἀλλὰ εἶναι λιγότερο κουρασμένο ἀπ' αὐτοὺς πὸν πρόκειται ν' ἀντικαταστήσουν. Φορτωμένοι τὸν ἀλαφρὸ ὄπλισμό τους βαδίζουν με τάξη στὴ γραμμὴ. Οἱ περισσότεροί σχεδὸν φοροῦν κράνη. Μαζί τους ἀκολουθοῦν καὶ μερικὲς κοπέλλες. Ἄλλες ἀπ' αὐτὲς κρατᾶν ὄπλα κι' ἄλλες με κόκκινο σταυρὸ στὸ χέρι. Βαδίζουν κι' αὐτὲς πλάι στοὺς ἀνδρες καὶ περπατᾶν ὅπως ἐκεῖνοι με τὰ κεφάλια ψηλά καὶ με τὴν περηφάνεια ζωγραφισμένη στὰ πρόσωπα. Ἐχουν ὄλο ἀπόλυτα τὴ συναίσθησι τοῦ προορισμοῦ τους.

Στὸ τέλος τῆς γραμμῆς, σὰ νὰ προσπαθεῖ νὰ κρυφτεῖ, βαδίζει ἕνας πολὺ μικρὸς μέγχι 13 χρονῶν. Ἀνοίγει ὅσο μπορεῖ τὰ μικρά του πόδια γιὰ νὰ προλαβαίνει τοὺς ἀντρες τοῦ λόχου. Τὸν ἐμποδίζει ὅμως τὸ μακρὸ καὶ φαρδὸ γερμανικὸ παντελόνι πὸν παρ ὄλο τὸ κόψιμο δὲν μπόρεσε νὰ γίνεῖ στὰ μέτρα του. Κάθε τόσο τὸ σηκώνει καὶ κάθε τόσο τοῦ πέφτει ἀπ' τὸ βάρος τῶν δυὸ χειροβομβίδων πὸν κουβαλαίει στὶς τσέπες του. Αὐτὸς ὁ μικρὸς εἶναι ὁ Μάκης πὸν ἡ μητέρα τὸν ἄφισε ὄφρα στὴν πείνα τοῦ 1941. Ὁ πατέρας του πὸν ἦταν ἕνα ἀπ' τὰ καλλίτερα παλλη-
κάρια τῆς ἀντίστασης μέσα στὴν πόλη σκοτώθηκε στὴ συνοικία ὕστερα ἀπὸ μιὰ γερμανικὴ ἐπίθεσι. Τὴν ὄρα πὸν τραυματισμένος ἔβαρε ἀπ' τὴ σφαῖρα ἔπε-
φε φώναζε στοὺς συναγωνιστές του:

— Παιδιά τὸ παιδί μου!...

Ἀπὸ τότε ὁ Μάκης ἔγινε ὁ ἀπαραίτητος τοῦ λόχου. Ὅλοι τὸν ἀγαποῦν καὶ τὸν φροντίζουν. Ὅπου πάει ὁ λόχος μαζί κι' ὁ Μάκης. Κι' ἔτσι ὁ Μάκης ἄρχισε σιγά—σιγά νὰ μὴ μοιάζει με τ' ἄλλα παιδιά καὶ ν' ἀσχολεῖται με ζητήματα ἔξω ἀπ' τὴν παιδικότητά του. Σ' αὐτὰ ὄλα συντελέσανε πολὺ ὁ χαμός τῶν γονιῶν του, οἱ στερήσεις, οἱ κακουχίες τῆς ἀντάρτικης ζωῆς, κι' ἡ συναναστροφή με τοὺς ἀντάρτες.

Μόλις ἔφτασε στὸ τάγμα ὁ λόχος σταμάτησαν γιὰ νὰ φάνε καὶ νὰ πάρουν νέα διαταγὴ. Τὴν ὄρα τοῦ

φαγητοῦ ὁ καπετάνιος τοῦ λόχου κάλεσε τὸ μικρὸ καὶ τοῦπε:

— Ἀκούσε Μάκη. Ἐμεῖς τώρα θὰ πάμε γιὰ τὴν πρώτη γραμμὴ. Ἐσὺ θὰ κάτσεις ἤσυχα ἐδῶ στὸ λόχο. Δὲν πρέπει νὰ ἔρθεις μαζί μας. Ἐδῶ οἱ μάχες δὲ μοιάζουν με κείνες τοῦ δουνοῦ πούσσανε πάντα δίπλα μας. Ἐδῶ εἶναι δρόμοι, σπίτια, ὄδοφράγματα καὶ δὲν ξέρεις ἀπὸ πὸν θὰ σοῦρθεῖ τὸ κακό. Γι' αὐτὸ δὲ κάνει νὰ πάθεις κανένα κακό...

Ὁ Μάκης, μόλις τέλειωσε ὁ καπετάνιος δάκρυσε. Τὰ ματάκια του ἄρχισαν νὰ γεμίζουν δάκρυα γιὰ τὴν προσβολὴ πὸν τοῦδινε ὁ καπετάνιος τοῦ λόχου. Δὲ δε χόταν με κανένα τρόπο νὰ μείνει.

— Ὅχι—ἔλεγε—θάρῃω με τὰ παιδιά. Μαζί σας ἦρθα καὶ μαζί σας θὰ φύγω. Δὲ φοβάμαι καθόλου. Ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πὸν θὰ εἶμαι μαζί σας στὴ μάχη. Προχτὲς στοῦ Μακρυγιάννη με εἶχατε κοντά σας γιὰ σύνδεσμο. Ἐτσι θὰ εἶμαι καὶ τώρα. Δὲν πειράζει πὸν εἶμαι μικρὸς τοῦ ἔλεγε. Δὲ με βρίσκουν ἔτσι οἱ σφαῖρες.

— Βρὲ Μάκη δὲ εἶναι οἱ σφαῖρες ἐπικίνδυνες μοναχὰ ἐδῶ στὶς ὄδομαχίες. Εἶναι ἀκόμα ἕνα σωρὸ ἄλλα πράγματα...

— Ἄς εἶναι, φώναζε ὁ μικρὸς θάρῃω μαζί σας. Μπροστὰ στὴν τόση ἐπιμονὴ του στὶς φωνές του καὶ στὰ παρακάλια του ὁ καπετάνιος προτίμησε νὰ μὴν ἐπιμείνει γιὰ τὴν ὄρα. Ἀργότερα καὶ με τὴν τροπὴ πὸν ἔθεπερε ἡ μάχη ἔθδλεπε τί ἔπρεπε νὰ κάνει.

Τὰ ξημερώματα ὁ λόχος βρέθηκε κατάντικρο στὸν ὀχτρό. Μόλις ἔφεξε γιὰ καλὰ ἄρχισε τὸ κακό τῆς μάχης. Ὅλογυρα σφουρίζαν οἱ σφαῖρες. Οἱ ὄλοι ἔσκαζαν γύρω μας...

Σὲ μιὰ στιγμὴ σταμάτησαν τὰ πυρὰ καὶ κάτι ὕποπτες κινήσεις φαινότανε στὶς γραμμὲς τοῦ ὀχτροῦ. Κι' ἀμέσως κάνανε τὴν ἐμφάνισή τους τὰ τάνκς. Ὁ λόχος μᾶς εἶχε διαταγὴ νὰ κρατήσῃ τὶς θέσεις του με κάθε θυσία. Τὰ τάνκς προχωροῦσαν μωγκρίζοντας. Ὁ καπετάνιος ἔγραψε διαστικὰ κάτι σ' ἕνα χαρτί, φώναζε τὸ Μάκη καὶ τοῦπε:

— Τρέχα Μάκη ὅσο μπορεῖς πρὸ γρήγορα στὸ Τάγμα.

Ὁ μικρὸς γεμάτος περηφάνεια γιὰ τὴν ἀποστολὴ του χαιρέτισε τὸ καπετάνιο κι' ἔφυγε τρέχοντας. Στὸ χέρι του ἔσφιγγε δυνατὰ τὸ χαρτί.

Ἐφτανε κοντὰ στὸ Τάγμα ὅταν ἕνας ὄλος ἔσκασε λίγο πρὸ μακρὰ του. Ἐνα βλῆμα τὸν χτύπησε καὶ τὸν πέταξε κάτω στὸ πεζοδρόμιο. Τὸ αἶμα πλημμύρισε κατακόκκινο κι' ἔθαψε τὰ ροῦχα του. Ἐνα βογγητὸ ἀνάκατο με αἶμα καὶ παράπονο ὄγγηκε ἀπ' τὸ στόμα του.

Ἐνα συνεργεῖο πρώτων βοηθειῶν πὸν βρέθηκε καὶ κοντὰ ἔτρεξε καὶ τὸν μετέφερε στὸ ἀπέθανε σπητι. Ἐτρεξαν ὄλοι τότε κοντὰ του καὶ προσπαθοῦσαν πρὸ χεῖρα νὰ τὸν συναφέρουν καὶ νὰ τοῦ δέσουν τὰ τραύ-

ΟΔΟΦΡΑΓΜΑΤΑ

Ἀστραποδόλα ὁ λαὸς μέσα στὶς συ-
νοικίες
μὲ μιὰ καρδιά πέτρες, λισσοὺς καὶ
σίδερα κινεῖ
γιὰ πολεμιστρες στοὺς ὄχτροὺς πυρ-
| γώνει τις γωνίες
κι' ἀπὸ τὰ ὀδοφράγματα ἢ λευτεριά
| θάρσει.

Βασίλης Μάης

ματα.

Ὁ Μάκης ἀνοίξε γιὰ μιὰ στιγ-
μὴ τὰ μάτια του καὶ τὰ γεμάτα αἵ-
ματα χεῖλη του—ποὺ τρέχαν ἀπὸ
μιὰ πληγὴ στὸ μάγουλο—προσπά-
θησαν νὰ ἀρθρώσουν.

Ἡ ἀδελφὴ πλησιάζοντας περισσό-
τερο κοντά του, προσπάθησε κι' αὐ-
τὴ νὰ καταλάβει: τί θέλει νὰ πεῖ.

Ὁ μικρὸς ἀπὸν κατάβαλλε προ-
σπάθειες κατόρθωσε νὰ ψιθυρίσει.

— Τὴ διαταγὴ στὸ Τάγμα... εἶ-
ναι ἀνάγκη... γρήγορα... Καὶ ξανά-
κλείσει τὰ μάτια του.

Ἡ ἀδελφὴ ἀνοίξε τὸ χαρτί ποὺ
τὸ κρατοῦσε ἀκόμα σφιχτὰ στὸ χέ-
ρι του καὶ διαβάσε. «Καπετάνιο
Παῦλο, κράτησε τὸ Μάκη κοντά
σου γιατί ἐδῶ ἀρχίζει ἐπίθεση.»

Ἡ ἀδελφὴ σήκωσε τὰ μάτια τῆς
ἀπ' τὸ σημείωμα ἔριξε στοὺς γύρω
τὸ βλέμμα τῆς κι' ὕστερα στὸ πλη-
γωμένον ἀητόπουλο κι' ἕνα δάκρυ
στοργύλευε στὶς βλεφαρίδες τῆς...

Ἦστερα ἀπὸ λίγο ὁ Μάκης βρί-
σκονταν ξεπλωμένος σ' ἕνα Νοσοκο-
μεῖο τῆς Ἑθνικῆς Ἀλληλεγγύης ποὺ
κεῖνες τὶς μέρες εἶχε ἱδρυθεῖ. Στὸ
προσκέφαλό του δὲ θρίσκονταν τὸ
μητρικὸ φίλτρο νὰ τοῦ χαδέψει τὸ
πληγωμένο του προσωπάκι καὶ νὰ
τοῦ κλείσει τὰ ματάκια. Δίπλα του
δογγοῦσαν οἱ πληγωμένοι ἀγωνι-
στὲς τῆς λευτεριάς. Ἐσφιγγαν ἀπ'
τοὺς πόνους τὰ δόντια τους καὶ πα-
ρακαλοῦσαν τοὺς γιατροὺς νὰ τοὺς
δέσουν τὶς πληγὲς νὰ τοὺς ξελαφρῶ-
σουν τοὺς πόνους γιὰ νὰ ξανατρέξουν
σὴ μάχη. Κι' ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ὁ
Μάκης ἕνα μωρὸ 13 χρονῶν εἶχε
νοιώσει κι' αὐτὸς μὲ τὴν παιδική
του διαίσθηση τὸ νόημα καὶ τὴ σο-
βαρότητα τοῦ ἀγώνα. Καὶ παρακα-
λοῦσε κι' αὐτὸς στὸ παραλήρημά
του νὰ τὸν κάνουν καλὰ γιὰ νὰ μπο-
ρέσει νὰ δώσει ὁ ἴδιος μὲ τὰ δικά
του χέρια τὴ διαταγὴ τοῦ καπετά-
νιου του...

Γιώργης Σιδέρης

ΑΘΗΝΑ

Προσοχή:

Θὰ μιλήσει ὁ Ραδιοσταθμὸς τῶν αἰώνων γιὰ τὴν Ἀθήνα.

Τὴν ἀθάνατη πόλη!

Τὴν ἀδούλωτη καὶ θυρική ἀνταρτομάνα.

Μῆκος καὶ πλάτος κυμάτων τῶν χιλιετηρίδων τὸ βάθος.

Προσοχή!

Τὰ ράδια τῶν ἀνθρώπων ψυχῶν ἄς ἀνοίξουν.

Ἀθήνα πόλη ἀθάνατη αἰώνια θάσαι

Τῆς λευτεριάς πηγὴ τῆς Ἑλλάδας ἡ δόξα.

Νέοι σου Παρθενῶνες τῶν νεκρῶν σου οἱ πυραμίδες

καὶ τῶν πεζοδρομίων σου οἱ αἱματινοὶ καταράχτες

τὸν πανανθρώπινο ἀγῶνα σου συμβολίζουν.

Πλάϊ τους ἡ ἀδάμαστη Καισαριανὴ σου.

Τῆς Κοκκινιάς οἱ αιματοβρεχτες μάντρες.

Τῆς Καλλιθέας ἡ ἀπέραντη θυσία

βαριόητες, θριαμβικὲς τῶν θυρῶν σου καμπάνες,

ἀντιλαοῦν στὰ πέρατα τῆς γῆς, τὴ φωνὴ τοῦ λαοῦ σου!

Ἐδῶ εἶν' ἡ Ἀθήνα

Ἐδῶ οἱ τύραννοι πεθαίνουν

καὶ τῆς σκλαβιάς χορτάρει δὲν φυτρώνει.

Ἐδῶ ἡ κάθε πέτρα μετερίζει. Κάθε κλαρὶ καὶ πολεμιστρά.

Ὀδόφραγμα οἱ καρδιές!

Κάστρα τὰ στήθειά.

Ἐδῶ ἡ ζωὴ θυσία στὴ λευτεριά.

Ἐδῶ ἡ ψυχὴ φραγμὸς στὴ βία.

Ἐδῶ τὰ μπρούτζινα μαμουθ τὰ νίκησε ἡ σφεντόνα...

Κι' ὁ Γολιάθ, λίγησε ντροπιασμένος, στοῦ Δαβὶδ τὴν ὀρμή,

στὴ φουρτῶνα τοῦ δίκηνου.

Ναί, ἐδῶ εἶν' ἡ Ἀθήνα

Οἱ Ρῶμες, τὰ Βερολίνα, κι' ὁ λέοντας τῆς Γηραιῆς Ἀλβυῶνας

δὲν θὰ ξεχάσουν.

Πῶς στὴν πόλη αὐτὴ τοὺς νίκησαν τῆς ψυχῆς οἱ λόγχοι!

Ὡ, Ἀθήνα!

Τὰ νειάτα σου ἀπλώνουνε συρματοπλέγμα τὴ ζωὴ τους.

Οἱ κοπέλλες σου γράφουνε μὲ τὸ αἷμα τους στοὺς τοίχους!

Οἱ γρηῆς σου νανουρίζουνε τοὺς λαβωμένους.

Τὰ παλληκάρια σου ταμπουργωμένα ἀγρυπνοῦνε,

Στὶς φλέβες τους κρύβεται ἡ λευτεριά σου κι' ἡ τιμὴ σου.

Τί κι' ἂν λίγοι Πανσανιὲς σὲ πατοῦνε. Μιὰ χούφτα εἶναι.

Κι' εἶν' τοῦ λαοῦ σου ἡ μυρμηγκιὰ ἀτέλειωτη λεγεῶνα.

π' ὄλο μακραίνει καὶ πληθαίνει...

Στὰ ράδια τῶν ψυχῶν σκυφτοὶ οἱ ἀνθρώποι ἀκοῦνε...

Κι' ἡ ὁμιλία συνεχίζει:

—Κουράγιο Ἀθήνα, κι' ἔφτασε τοῦ λυτρωμοῦ ἡ μέρα...

Θὰ σοῦ τὴν ψιθίρουνε σι' αὐτὴ τὰ περιστέρια τῆς Εἰρήνης.

Κι' ὁ ἥλιος τῆς πανανθρώπινης ἀγάπης θὰ σὲ θερμάνει.

—Ἀφῆσε τώρα τὴν σφεντόνα σου στὴν ἄκρη.

Καὶ πάρε τῶν μυρμηγκιῶν τὴν ὑπομονὴ γιὰ πανοπλία.

Βύθισε στοὺς ὠκεανούς τῆς ψυχῆς τὴν ὀργὴ σου!

Κρύψε τὴ θύελλα τῆς ὀρμῆς σου.

Τῆς ιδέας σου τὸ σπαθὶ ἀρκεῖ γιὰ τώρα.

Μὰ πρόσεξε. Τῆς προδοσίας ἡ μήτρα γεννοβολαίει...

Κι' ἂν πάλι νὰ σὲ πνίξουνε στὸ αἷμα σου θελίξουν.

Ὁρθόσου Ἀθήνα. Φόρεσε τὰ σταυρωτά σου φυσεκλίκια.

Βάλε στραβὰ τ' ἀντάρτικο τὸ δίκιο σου...

Καὶ πάρε μὲ τὸ χέρι σου τὸ δίκιο...

—Ὡ Ἀθήνα! Ὡ ἀθάνατη πόλη.

Νὰ σὲ λυγίσουνε δὲν θὰ μπορέσουν.

Εἶσαι καὶ θὰ μείνεις αἰώνια τῆς λευτεριάς ὁ ἀστείρευτος Νεῖλος.

Γιώργης Μαρσέλλος

ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΟ

Ποῖος φούντωσε τὸ μεθυσμένο τοῦτον ἥλιο
ποὺ φώτισε τὴ χαρὰ μου, ποὺ ζέστανε τὴν ἐλ-
πίδα μου!

Ἐξάλλη χορεύτρια, τῶν ματιῶν Ἴλιγγος,
ἀρπάζει τὴ σκέψη σὸ στρόβιλό της.

Κι' ὕστερα σταλάζει ἡ κουρασμένη στιγμή

καὶ γράφει μιὰν ἀκόμα γραμμὴ στίξης ζωῆς μου

[τὸ γράμμα:

«τὸ δεῖλι τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτο τοῦ χινόπωρου».

Γιάννης Α. Καραμητσός

Χινόπωρο τοῦ 45

«33 ΗΜΕΡΕΣ»

Τοῦ Νικ. Βρεττάκου

(Ἄνιφτα κι' ἀστολίιστα) δὲ φτάσατε ὡς τὰ Ἥλύσια

Τῆς Ἀθήνας ὡ νιάτα, ἢ παραπονεμένα ἢ μόνα,

Κι' ὁ Δεκεμβρὸς πατέρας σας, μὲ λαοῦ στόμα, ἐθρήνησε:

«Πέσατε ἀδέρφια Ἔσεις, σὲ μάχες κι' ἄνισον ἀγῶνα...»

Καὶ ὕμνος θαῦτος ἀκούστη' κ' ἡ Λύρα, σιδερόχορδη,

Λύρα χοχλαστή, ποιητὴ Ἐρηνωδοῦ, ἐκυδέρινα

Τῆς Ἐλευθερίας τὸ βᾶδισμα τὸ τρισέδαστο,

Τοῦ Τρελοῦ προφήτη λαοῦ τὸ βόγγο, τ' ἄλαλα στέρινα.

Ἰάσ. Δεπουόντης

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ (*)

Στὸ νεκρὸ ἀγωνιστὴ Βασίλη Μάη

Στὸν ἱερὸ ἀγῶνα μας ἀκούραστα δουλεύεις,

καὶ τώρα, ὡς μὲ τὴ νίκη μας τὴν ὀνειρευτή,

νεκρὸς δὲν εἶσαι, μὰ νεκρὸς ἢ Σκιά σου ζωντα-

[νεύει

καὶ δίνεις μ' ὄπλο τὴν ΠΕΙΘΩ λαμπρὸ πολεμιστὴ,

ποὺ σδονομά σου ὀρκίζεται καὶ στὴ μάχη πάει

τοῦ Δίκηνου καὶ τῆς Λευτεριάς, Βασίλη Μάη...

Β. Λαμπρολέσιος

(*) Ἀπὸ τυπογραφικὴ ἀπροσεξία κακοποιήθηκε
στὸ προηγούμενο φύλλο μας τὸ παραπάνω ἐ-
πιγράμμα τοῦ Βασ. Λαμπρολέσιου. Τὸ ξανα-
δημοσιεύουμε μὲ τὴν ἐπιθυμία νὰ ἰκανοποιή-
σουμε τὰ δίκαια παρτίνα τοῦ ἀγαπητοῦ μας
φίλου καὶ συνεργάτη.

ΠΟΛΙΟΡΚΙΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΩΝ

I

Πηχτὸ σκοτάδι τόλιξε τὴ γῆ!...

Χαθῆκαν οἱ ὀρίζοντες!... Μαυρίλα!...

κι' ἀκοίμητα τὰ μάτια τῶν λαῶν

ὀρθάνοιχτα κυττᾶνε μ' ἐγκαρτέρηση

τοὺς προβολεῖς τῆς Λευτεριάς

π' ἀναβοσβύνουν μὲσ' στὴν ἀτέλειωτη

νυχτιὰ τοῦ μαρτυρίου.

Λένινγκραντ! Μόσχα! Στάλινγκραντ!

Κι' ὄλου τοῦ κόσμου οἱ προλετᾶριοι

ἔχουμε χτύπους στὶς καρδιές

τοὺς καταρράχτες τῶν βομβῶν

τῶν πυροβόλων ποὺ ζώσανε

τοὺς προβολεῖς τῆς Λευτεριάς

κι' ἔχει ἡ ἀνάσσα μας σφιχτὴ

μπρὸς στὴν καταστροφὴ!

Χέρι μὲ χέρι καὶ καρδιά μὲ τὴν καρδιά

ὄλοι μαζί κρυφὰ—κρυφὰ

ψαχτὰ—ψαχτὰ μὲσ' στὸ σκοτάδι

βουνά πυργώνουμε

τὰ κάστρα τῆς Ἀντίστασης.

Σὲ φυλακές καὶ σὲ μπουντρούμια

μελοθάνατοι κι' οἱ ζωντανοὶ νεκροὶ

μὲσ' στὰ στρατόπεδα τῆς φρίκης

τοῦ Μπούχελβαντ, καὶ Ἄουσβιτς

κυττῶντας πάντα πρὸς τὰ κεῖ

μὲ γυαλισμένα μάτια

μὲσ' στὸ μαρτυρικὸ τους ἀργοσβύσιμο

καλοῦν τοὺς προλετᾶριους σ' ἐλπίδας

σύνθημα, σὴν ψυθιρίζουν

«Λένινγκραντ... Μόσχα... Στάλινγκραντ...»

Λένινγκραντ! Μόσχα! Στάλινγκραντ!

Σπαθίζουνε τὴ νύχτα δῶ καὶ κεῖ,

παντοῦ, σ' ὅλη τὴ γῆ, πέρα γιὰ πέρα

καὶ κάνουν νὰ φεγγοβολοῦν

οἱ καμινάδες ἀπ' τὶς φάμπρικες!...

Ξανοίγουν τοὺς ὠκεανούς

καὶ λάμπουν τοιμινιέρες!...

κι' ἀντιφεγγίζουν τὰ κολχὸς καὶ τὰ σοβχὸς

κι' ὅλης τῆς γῆς τὰ δρέπανα.

Βγγέλης Καμπέρος

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Γιὰ τὴ λευτεριά Γι' αὐτὴν γίναν στάχτη τὰ χωριά καὶ οἱ πολίτες μας καὶ οἱ ἄνθρωποι τούτης τῆς ἔνδοξης γῆς κολύπησαν στὸ αἷμα καὶ στὸ δίκτυο...

Μὰς τρώγανε τῆς πείνας τὸ σαράκι καὶ τοῦ πόνου τὸ μαρτύριο. Πάνω στὰ κορμιά μας χωράχτηκαν μὲ τὸ κνούτο καὶ ματωμένα γράμματα πού λέγανε: «Μίσος στὸν Τύραννο, Μίσος ὡς τὸ Θάνατο»...

Οἱ ἀγαπημένοι μας ἀπ' τὶς κρεμάλες, μὲ τὴ θηλιά στὸ λαμὸ μὰς ἔκραζαν: «Ἀδύνατον ἐξδίκηση, Ἐξδίκηση». Κι' ὡς τὰ κορμιά τους τὰ χάιδνε ὁ ἥλιος καὶ τ' ἀγέρι τῆς Πατρὶδας, μάχρναν στὸ λογισμό μας, ψήλωναν καὶ γίνονταν πελώρια σήμβολα πού μνησტიζαε τὸ νόη καὶ τὴν καρδιά μας... Τὰ δένδρὰ θλιμμένα γέροντα τὴ κλαδιά τους, τ' ἀγέρι μωμουοῖρε θ' μνηστικά καὶ ὁ ἥλιος σταματῶσε περισσότερο ἀπὸ—ἐνα λεπτὸ σιγή—πού κρατῶνε οἱ ζωντανοὶ γιὰ τοὺς νεκροὺς...

Παλί μας μιά φτωχομάνα, ἔδνε τὸν σπαραγμὸ τῆς κόμ-πο στὴν καρδιά της, τὸν ἔκανε μοιρολόι καὶ κατάρω, τὸν τῆλε στὰ ξέμπλεκα μαλλιά της...

Τ' Ἀλβανικοῦ ἑνας ἥρωας, ἀνάπηρος, ἔρχοιγε τὸ δεκα-νικὶ του στὴ φοιτῖα, γιὰ νὰ ζεστάνει τὸ κουτσουφεμένο του κορμί, κι' ἦταν σὺ νῆρωγιε τὸ ἴδιο του τὸ πόδι. Ἄλλον ἀνάπηρο ἥρωα, τὸν ἔστηναν πάνω σ' ἕνα πείργο, γιὰ νὰ φτάσει στὸ ὕψος τῶν ἄλλων μελλοθανάτων. Τὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα, τὰ κορμιά ἐπῆρε νὰ τὰ σημάδευε στὴν ἴδια γραμμή καὶ ὁ κουτσουφεμένος ἥρωας δὲν ἦτανε λέει τόσο ψηλός... Αὐτὸς πού ξεπερνοῦσε χιλιάδες μῦθια στὰ ρομπότ.

Ἐνας σκελετωμένος ἀνθρώπος κι' ἕνα λιμασμένο σκυλί, πάλευαν σ' ἕνα σκουπιδόσωρό γιὰ ἕνα βρώμιο κόκκαλο. Ποιὸς νᾶχε περισσότερα δικαιώματα στὸ κόκκαλο καὶ στὴ ζωὴ;

Κάποιο κορμιά καλαμένιο, ἕνα σακκούλακι κόκκαλα καὶ πεσὶ, βρωμικο, τὸ εἶχε σαρώσει τὸ ξεροβόρι σὲ μιά γωνιά. Καὶ προσπαθοῦσε τὸ αἶμοιο νὰ τυλιχτεῖ μέσα σ' ἕνα κουρέλι γιὰ νὰ ζεστάνει τὴν ξεπαγισμένη του ψυχὴ... Δυὸ κουρέλια στὴ γωνιά, χωρὶς νὰ ξέροι κανεὶς πὸ εἶχε περι-σσότερη ἀξία...

Ἐνας κανίβαλος ἄριος ξεγύμνωσε μιά παρθένα μας, τίς ἔστριβε τὸ βυζί καὶ τὸ τρυπούσε μὲ τὴν ξεφολόγη. Κάποιος «ἀπελευθερωτὴς» Μαρξοκινὸς κόρεσε τίς κτωπόδες ὀμῆς του πάνω στὸ τυρανιμένο κορμί μὰς μάννας μας Ὡ χρονῶ...

Σύματα. Σύματα γύρω—γύρω στὴ ζωὴ μας. Μπλόκα, μπουντρούμια, φυλακὲς κάτεργα, στρατόπεδα, σκληροπό-ξαρα, κρεμάλες καὶ σταυροί, Πόσοι; Χιλιάδες... Καὶ μιά μέρα... νικήσαμε τὸ θάνατο μὲ τὸ αἷμα τῆς ψυχῆς μας.

Εἶπαμε... Τέλειωσαν οἱ σταυροί. Τώρα δουλεῖα. Δουλεῖα, λουλούδια, ἀγέρας καὶ ἥλιος. Τώρα λίγοι σταυροὶ ἀκόμα πρέπει νὰ μπου, νὰ χωθοῦν νὰ σκεπαστοῦν στὴ γῆς. Ἀγυ-λωτοὶ ὄμως σταυροί. Καὶ μετὰ, τὸ γέλιο καὶ ἡ χαρὰ νὰ ἐκ-πλωθεῖ στὴν ἀπανωσιὰ τῆς γῆς καὶ τῆς θύλασσις. Ν' ἀδει-γροθοῦν οἱ ἀνθρώποι, νὰ μοινασοῦν οἱ πατρίδες. Ἡ δουλεῖα νὰ γίνε γάργαρο κρυσταλλόγερο πού θὰ νερωῖνε τὸ σώμα καὶ θὰ δροσίσει τίς καρδιές...

Ἦθε ἕνας Δεκέμβρης. Καὶ περιμένανε νὰ χαρετίσουμε τὴν Ἄνοιξη. Μὰ δὲν ἦθε ὁ Δεκέμβρης. Βαρχειμωνιά καὶ συνεχίζεται. Τὰ αἶθερα πού στέρωσε ὁ ἔχτρος ξαναβαφτή-κανε καὶ κρατοῦν ἀλυσοσφηνε τίς λεύτερες ψυχές. Τὰ γα-λανόλευκα λάβαρα πού τ' ἀνεμίσαμε καὶ παλαίψανε γιὰ τὴ λευτεριά τὰ ὕψωσανε στὶς πόρτες τῶν κατέργων. Λερώνον-ται τὰ σήμβολα ποτέ;

Αὐτὲς τίς ὅρες τίς ἱερές, χιλιάδες δεσμώτες δὲν βλέ-πουνε τὸν ἥλιο. Κι' ὁ ἀγέρας πού ἀναπνεῖνε εἶναι μετρη-μένος καὶ λερός. Δὲ λογιάζουνε τοὺς κάπνους, τὰ λαγκάδια καὶ τὰ ψηλά βουνά πού τὰ περπάτησαν ὀρωματωμένοι πολε-μῶντας. Δὲ γροζάνε τίς θάλασσε πού τίς ἀρμένισαν γιὰ πόλεμο. Δὲ βλέπουνε τὸν ὄρανο μας νὰ τὸν χωρετίσουνε. Τὸν ὄρανο πού τοὺς στάθηκε

«σκέπασμα στὰ ἔρημα στὰ σποτεινά, στὸν βράζουε, πέτρες, στὰ στενά»

ἐκεὶ πού ὁ «Ἕλλη» ξεσπᾶθονε ἐνάντια στὸν τύραννο. Δέκα βήματα εἶναι ἡ γῆς. Καὶ μερονύγια τὴν μετᾶνε μὲ τὰ πό-δια τους πού δὲν τάσιανε τὸ βῆμα τὸν καταχτητῶνε...

Καὶ χωρετοῦν νὰ τοὺς γλυκάνουμε τὸν πόνο. Ἄς τὸ πράξουμε. Ἄς ἀκούσομε τὴ φωνή τους.

Α. Μαρμαρινός

ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΝΕΑ

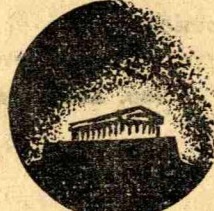
1.—Στὴ Διεύθυνση τῶν Καλῶν Τεχνῶν τοῦ ὑπουργεῖου Παιδείας, τοποθετήθηκεν ὁ γνωστός ζωγράφος, ἀνώτερος ὑπάλληλος στὴν ἴδια διεύθυνση ὡς ἔχτες, κ. Κώστας Πάγκα-λος. Ἡ εἶδηση εἶναι ἐξαιρετικὰ εὐχάριστη καὶ γιατί ὁ νέος διευθυντὴς προσέχεται κατ' εὐθείαν μὲς' ἀπὸ τὴν τάξη τῶν καλλιτεχνῶν (ξέροι ἐπομένως τὰ προβλήματα καὶ τίς ἀνάγ-κες γων) καὶ γιατί εἶναι ἕνας τίμιος ὑπάλληλος μ' ὁρεξη γιὰ δημιουργικὴ δουλεῖα.

2.—Στὸ «Ριζοσπάστη» τῆς 18 τοῦ Νοέμβρη δημοσιεύτη-κε ἕνα κριτικὸ σημείωμα πού ὑπογράφεται μὲ τ' ἀρχικά Β. Σ. καὶ προσέχεται, ὅπως πληροφοροῦμαστε, ἀπ' ἕνα νέο κι' ἐξαιρετικὸ καλλιτέχνη. Τὸ σημείωμα τοῦτο, ἀφορᾷ τὴν ὀμα-δικὴ ἐκθεση πού γινε τῆς προάλλες στὸν «Παρθενόν» καὶ πε-ριέχει πλῆθος βασικὲς ἀλήθειες πού ἀφοροῦν ὅλους τοὺς καλλιτέχνες, γιατί ἀπυχοῦν τὴ σωστὴ γραμμὴ πού πρέπει νὰ ἀκολουθεῖ ἕνας ζωγράφος ἅ.χ. ἂν θέλει νὰ μὴ ματαιωτοῖ κτλ. Τὸ συνιστοῦμε ἐκθύμως σ' ὅσους τυχῶν δὲν τὸ εἶδαν.

3.—Ὁ ἀσύμματος μὰς μετέδωσε μίαν ἐξαιρετικὰ εὐχάρι-στη εἶδηση. Ὁ Γαλᾶνης, ὁ μεγάλος καὶ παγκόσμιος Γαλᾶνης, ἐξελέγη ταχτικὸ μέλος τῆς περίφημης Παρισίνης Ἀκαδημίας τῶν Καλῶν Τεχνῶν! Τὸ γεγονός, τόσο τιμητικὸ γιὰ ἕναν καλλιτέχνη, ἀντανακλᾷ καὶ στὴ χώρα ἀπ' τὴν ὁποῖα προσέ-χεται ὁ Μαῖτρο Γαλᾶνης, στὴν Ἑλλάδα, γι' αὐτὸ κι' οἱ πολ-υάριθμοι φίλοι καὶ θαυμαστὲς του, ὅλοι ἀνεξαιρέτα ὁ καλ-λιτεχνικὸς κόσμος τοῦ τόπου, τοῦ σπῆγγει ἐγκάρδια καὶ μ' ἀ-νωπόκριτη χαρὰ τὸ ἀξιο χέρι του.

Οἱ «Φίλοι τῆς Τέχνης»

Οἱ «Φίλοι τῆς Τέχνης» στεγάζονται προσωρινὰ στὴν ὁδο Σοκράτους 45β. Τὰ γραφεῖα τους λειτουργοῦν κάθε μέρα ἀπ' τίς 4—7 μ.μ.

Τίς ὅρες αὐτὲς μποροῦν νὰ περνοῦν τὰ μέλη τοῦ ὀμίλου, νὰ νὰ διαβάσουν τὰ περιοδικά, νὰ ζητοῦν πληροφορίες, νὰ ἐνημερώ-νονται γιὰ τίς καλλιτεχνικὲς προ-σπάθειες, νὰ βοηθοῦν σ' αὐτές, καὶ ν' ἀφήνουν τὴ συνεργασία τους γιὰ τὸ περιοδικό.

Οἱ «Φίλοι τῆς Τέχνης» δὲν εἶ-ναι πολιτικὴ ὀργάνωση. Εἶναι ἀκριβὲς ὅτι ἀναφέρει ὁ τίτ-λος τους. Μιά ὀμάδα προοδευτικῶν ἀνθρώπων πού ἀγαποῦν τὸν Πειραιᾶ καὶ Ζητᾶν νὰ ὕψωσαν ἀνάμεσα ἀπ' τίς πανώψηλες κτινήδες τῶν ἐργοστασίων του, ἕνα τραγοῦδι μιά νότα, λίγη χαρὰ, εἶσι πού ν' ἀπαλύνει λίγο τὸ μόχθο καὶ νὰ κανεῖ πιὸ χαρούμενη καὶ πιὸ λαφρὰ τὴ δουλεψη τοῦ μεροκαματιῶρου.

Ἐτσι περιμένανε νὰ μὰς δοῦν ὅλοι ἐκεῖνοι πού μὰς γνώ-ρισαν ἀπὸ κοντὰ κι' ἄκουσαν τί τοὺς ζητήσομε.

Νομίσαμε πὸς οἱ κ.κ. πού διευθύνουν τὸ «Παλλάς» καὶ τὸ «Σπλέντιτ» θάβλεπαν μὲ χαρὰ τους τὴν προσπάθειά μας καὶ θὰ δεχόνταν νὰ μὰς παραχωρήσουν τίς αἰθούσε τους γιὰ νὰ κάνουμε ἔστω καὶ μιά γιορτή-εστω καὶ μιά διάλεξη.

Πέσαμε ὁμως ἔξω. Δὲν ὑπολογοῖσαμε τὴν ἀντιπνευματικό-τητα τους. Γιατί ἂν δὲν ὑπῆρχε στὶς καρδιές τους καὶ στὶς πράξεις τους ὄχι μόνο δὲ θὰ μὰς ἀρνιόνταν ἀλλὰ καὶ θὰ μὰς πρόσφεραν κάθε τί πού θὰ μπορούσε περισσότερο νὰ ἐνισχύ-σει τὸν τίμιό κι' ὀλοκάθαρο σκοπὸ μας.

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΟΙ

Οἱ νέοι γενικά κι' ἰδιαιτέρω τοῦ Πειραιᾶ πρέπει νὰ νοιώ-σουν πὸς ἡ «Πορεία» εἶνε δικὸ τους περιοδικό. Πὸς οἱ σελίδες τῆς εἶνε δικές τους. Κύρια ἐπιδιώξή μας εἶνε νὰ γίνουμε ἀφορητὴ στὸ φαινόμενο γέων ταλέντων. Γι' αὐτὸ πε-ριμένουμε μὲ τὴ μεγαλύτερη στοργὴ καὶ τὸ πιὸ εἰλικρινέ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

ἐνδιαφέρο τὴ συνεργασία τους, τὰ γραφεῖά τους. Ξεχωριστὴ χαρὰ δοκιμάζει ἡ «Πορεία» κάθε φορὰ πού παρουσιάζει ἀπ' τίς στήλες τῆς μιά λογοτεχνικὴ ἐργασία νέου πού θάνα γνήσιος καὶ ἀξιόλογος καρπὸς πραγματικῆς καλλιτεχνικῆς συγκίνησης.

Στὸ φύλλο μας αὐτὸ θελήσαμε νὰ δώσομε ὅσο τὸ δυ-ναντὸν περισσότερες σελίδες στοὺς νέους πού ἔχουν κατὶ ἀξι-όλογο νὰ πού. Ἄν εἶναι εἶσι κι' ἂν πετυχαίνομε τὸ σκοπὸ μας οἱ ἀναγνώστες μας θὰ τὸ κρίνουν.

Ἡ Ἑνωση Νέων Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν

Τὴν Κυριακὴ στὶς 2 τοῦ Δεκέμβρη στὴν ἔκτακτη συνεδρι-ᾷ τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἑνώσεως Νέων Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν, ἂ-πιχώρησαν διαμαρτυρηθέντες ἔντονα γιὰ τὴν πραξικοπημα-τικὴ στάση τοῦ προέδρου κ. Κ. Παπαλάνου σ' ἕνα σωρὸ ζητήματα τῆς Ἑνώσεως, ἡ πλειοψηφία τῶν μελῶν τοῦ Δ.Σ. ἀπὸ τοὺς κ.κ. Ἄγγ. Φουριώτη, γενικὸ γραμματεᾶ, Γ. Μού-

3) Γρήγορη ἐπισκευὴ τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου καὶ παρα-χώρησή του στὸν ὀμίλο γιὰ μιά σειρά παραστάσεων κατὰ τὴν χειμερινὴ περίοδο.

4) Παραχώρησή τοῦ Φουαγιέ γιὰτίς διαλέξεις τοῦ ὀμίλου. Ὁ κ. Δήμοςζος πού ἄκουσε μὲ ἀληθινὸ ἐνδιαφέρον—ἔτσι θέλομε νὰ πιστεύομε—τίς εὐγενικὲς προσπάθειες τῶν Πειραιωτῶν διανοομένων, ὑπεσχέθη νὰ εἰσηγηθῇ καὶ νὰ ὑ-ποστηρίξει στὸ ἐπόμενο Δημοτικὸ Συμβούλιο τὴν ἐγγρασί-κοινυλίου γιὰ τίς ἀνάγκες τοῦ ὀμίλου καὶ νὰ φροντίσει καὶ γιὰ τὰ ἄλλα αἰτήματα.

Δυὸ μῆνες περίπου ἔχουν κλείσει ἀπὸ τότε. Δημοτικὰ Συμβούλια ἔχουν γίνε καὶ καμιά ἀπόφαση, ὅπως πληρο-φοροῦμεθα, δὲν πάρθηκε. Ἀκόμα δὲν ξέρομε καλά—καλά ἂν ὁ κ. Δήμαρχος θυμῆθηκε νὰ εἰσηγηθεῖ καὶ νὰ ὑποστη-ρίξει τὰ ὄσα ὑποσχέθηκε. Πάντως ἔμεῖς τοῦ τὸ ξαναθυμί-ζομε κι' ἀπ' τίς στήλες αὐτές. Καὶ πιστεύομε αὐτὴ τὴ φο-ρὰ νὰ μὴν τὸ ξεχάσει.

Τὸ Δημοτικὸ Θε-ατρο.

Τί γίνεται ἐπὶ τέ-λους μὲ τὴν ὑπόθε-ση τῆς ἐπισκευῆς τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου. Ἄς πραγματοποιη-θεῖ; Ὅθᾷ γίνε ἐργο; Ὅθᾷ ξαναποχτήσεῖ ὁ Πειραιώτης τὸ θεά-τρο του;

Ὅλο προθεσμίες ἀκούμε πὸς δίνον-ται ἀπ' τίς ἀρμοδίες ὑπηρεσίες τοῦ Δή-μου κι' ὄλο κάθε τό-σο μακραίνουν;

Πότε ἢ ληραφαί-ει πού ἀνεβαίνει, συ-νεχῶς καὶ τότε οἱ ἐργολάβοι πού δὲν τὸ ἀναλαβαίνουν.

Ἄραγε μῆπως δὲ φταῖνε ὄλα αὐτά καὶ πραγματικὸς φταιχτής εἶναι ἡ ἀ-διαφορία τοῦ Δήμου καὶ ἡ ἔλλειψη δημι-ουργικῆς πνοῆς πού ἀπὸ τὰ παλιά τὸν χαρακτηρίζει;

Ἡ «Φιλολογικὴ Πρωτοχρονιά»

Μεταξὺ τῶν καλ-λιτεχνῶν πού ἀσχο-λήθηκαν γιὰ νὰ φιλοτεχνήσου τὸν 30 τόμο τῆς «Φιλολογικῆς Πρωτοχρονιάς» πού θὰ κυκλοφορήσει στὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ μῆνα εἶναι καὶ ὁ διαλεχτὸς νέος καλλιτέχνης Μιχάλης Νι-κολινακος πού τὸ ἐγγο του καὶ ἡ πρωτοποριακὴ γραμμὴ του ἔχει κάνει ζωηρὴ αἰσθήση στὸν κύκλο τῶν ἀνθρώπων πού ἐνδιαφερονται γιὰ τὴν τέχνη τῆς ζωγραφικῆς.

Ἡ «Πορεία» αἰσθάνεται πραγματικὴν χαρὰ πού αὐτὴ πρῶτὴ παρουσιάσει ἀπ' τίς σελίδες τῆς τὸ πραγματικὸ αὐτὸ ταλέντο τῆς πόλης μας πού ἀξίζει νὰ προσεχτεῖ καὶ νὰ ἐν-σχυθεῖ ἀπ' τοὺς ἀρμόδιους.

Μία προσπάθεια

Τὸ Δ.Σ. τῶν «Φίλων τῆς Τέχνης» ὑπέβαλε τὴν περα-σμένη Τετάρτη ἔγγραφο στὸν κ. Δήμαρχο Πειραιῶς καὶ ἐη-τισκευὴ του—γιὰ τρεῖς φορὲς τὴν ἑβδομάδα (Τετάρτη, Σάβ-βατο καὶ Κυριακὴ).

ΣΧΕΔΙΟ

Πείνα Κ. Βαλασάμης

Ἀνάμεσα στοὺς καλλιτέχνες τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν πού φεύγουν μὲ ὑποτροφία γιὰ τὴ Γαλλία, εἶναι κι' ὁ νέος Πειραιῶτης γλύπτης Κώστας Βαλασάμης γιὰ τὸ ταλέντο τοῦ ὁποῖο ἐπανειλημμένα στὸ παρελθὸν μίλησε μ' ἐνθουσιασμο ἢ ντόπια τεχνοκρητικὴ ὁ Βαλασά-μης, δυναμικὸ ταλέντο στὸ γίγνεσθαί του ἀκόμα, ἐδάεια, προβλέπε-ται δι τὴ τραβήξει μπρὸς τώρα πού τοῦ δίνεται ἡ εὐκαιρία ἀπὸ τὴ μεγάλη φίλη σοσιαλιστικὴ Γαλλία νὰ ζήσει στὸ Παρίσι ἕνα ὀλόκληρο χρόνο.

Τὸ Δημοτικὸ τρα-γοῦδι.

Στὶς 18 τοῦ πε-ρασμένου μῆνα οἱ «Φίλοι τῆς Τέχνης» δώσανε τὴν πρῶτη τους διάλεξη στὸ Φουαγιέ τοῦ Δημο-τικῦ Θεάτρου μὲ ὀ-μιλητὴ τὸν διαλεχτὸ θεατρικὸ μας συγ-γραφεᾶ καὶ ποιητὴ Βασίλη Ρωτᾶ μὲ θέμα τὸ «Δημοτικὸ Τραγοῦδι».

Λίγο πρὶν ἀπ' τὴν ἐναρξὴ τῆς διαλέξης ὁ πρόεδρος τοῦ ὀμίλου ποιητὴς Νίκος Χατζέρας προλόγισε τὸν ὀμιλητὴ ἀ-ναλύοντας σύγχρονα τὸ πρόγραμμα καὶ τοὺς σκοποὺς τῶν «Φίλων τῆς Τέχνης».

Ὅλοκληρο τὸ πυκνὸ ἀκροατήριο καταχειροζορήσε τὸν ὀμιλητὴ κατενθουσιασμένο ἀπ' τὴν περίφημη ἐκλαϊκευτικὴ ἀνάλυση πού ἔκανε τῶν τραγοιδιῶν τοῦ λαοῦ.

Γύρω ὀπὸ μιά αἴτηση

Στὶς 16 τοῦ Ὁχτώβρη τὸ προσωρινὸ Δ.Σ. τῶν «Φίλων τῆς Τέχνης» παρουσιάστηκε στὸν κ. Δήμαρχο Πειραιῶς κι' ἀφοῦ ἀνάλυσε προσφορικὰ τοὺς σκοποὺς πού ἐπιδιώκει ὁ ἐκ-πολιτιστικὸς τους ὀμιλος ἐπέδωσε ἔγγραφο ὑπόσσημα μὲ τὸ ὀποῖο ζητοῦσε τὰ ἑξῆς:

- 1) Ὀικονομικὴ ἐνίσχυση τοῦ ὀμίλου.
- 2) Παραχώρηση στέγης γιὰ τὴν ἐγκατάστασή του.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Τάκη Τσιάκου: «Αμμουδιές και Ξέρες», 1945. **Κρίτων Αθανασούλη:** «Ω Γλυκύ μου Έσρ...», 1945. **Γιάννη Αγορινού:** «Στ' αντιβούισμα της Λογγιάς», 1945. **Μήτου Ν. Τσιάμη:** «Σπονδή στον άγωνα της Λευτεριάς» 1944.

Ο Τσιάκος ζει σ' ένα κλίμα ειδυλλιακό. Είναι τραγουδιστής ζωγραφικός. Συχνά ο παιγνιδιάρικος τόνος του θυμίζει το Μαλακόση. Τα αισθήματά του είναι περιορισμένα σ' έκταση. Αν και «πιστεύει» «στην καρδιά των πλούσιων αισθημάτων» ή πνοή της ποίησής του είναι μικρή. Έχει σαν άνθρωπος μιάν εμπειρία ζωής που προσπαθεί να την διοχετεύει στην ποίησή του. Μά η εμπειρία του αυτή δεν είναι μετουσιωμένη ποιητικά γιατί αυτό και την εκφράζει συμβουλευτικά. Σε πολλά του τραγούδια λοιπόν οι διαθέσεις του δεν είναι κυριαρχημένες απ' το συναίσθημα κι' αντίθετα απ' τη λογική που να έχθρος της ποιητικής αλήθειας.

Ο Τσιάκος όταν ξεφεύγει απ' το ειδυλλιακό του κλίμα γίνεται ένας αφρημένος ιδεαλιστής.

Το «Μεγαλείο» το «Ωραίο» κι' άλλες παρόμοιες έννοιες που μπαίνει στους στίχους του τον ζημιώνουν γιατί δεν κατορθώνει να τις γιομίζει με ανάλογο νόημα. Τα σημεινά γεγονότα τον έχουν άφροντα αδιάφορο.

Τα θέματά του είναι γνώριμα και μεταχειρισμένα. Σαν νόημά και σαν θέση οι στίχοι του δεν αφήνουν αδιάφορο ζωής. Πιστεύει ότι η ασκήσια—όδύν—του κόσμου μπορεί να υπεργινηθεί αν σφαλισουμε τα βλέφαρα κι' «αφρηθούμε» σ' έκταση. Τότε μπορούμε να δώμε τον κόσμο «ωραίο» όπως κι' είναι:

«Κλείσε τα βλέφαρα, άνθρωπε, και μείνε
Με τού ματιού του ύψου την πρώτη στάλα
Θά δεις τον κόσμο ωραίο, όπως και αν είναι».

Ο τραγουδιστής αυτός—και άπλος τραγουδιστής είναι ο Τσιάκος—δεν ανανεώνει την ποίησή ούτε σαν σύλληψη άλλ' ούτε και σαν μορφή και τούτο γιατί δεν αναβαφτίστηκε στο σύγχρονο οίχο.

Είναι ειλικρινής όμως στα μέσα που διαθέτει—όταν παρμένει ειδυλλιακό—και περισσότερο ειλικρινής σαν εξωτερικεύει με τόνους άπλους την τρυφερότητα του έπαφί με τις αποχρώσεις της φύσης.

Δεν μου είναι γνωστά τα προηγούμενα βιβλία του Αθανασούλη. Το καινούργιο βιβλίο του—«Το γλυκύ του Έσρ»—είναι ένας θρήνος, ένα μοιρολόι σ' μοιοκατάλιτα δύστιχα.

Είναι το μοιρολόι μιάς μανάς πούχασε το παιδί της, στη σκλαβιά, πολεμώντας στις γραμμές της Αντίστασης σαν παρτιζάνος. Ένας θρήνος βαθύς κι' ανθρώπινος όσο είναι ανθρώπινη η όδύν μιάς μητέρας που θρηνηεί την ορφάνεια της απ' το χαμό του παιδιού της.

Τα συναισθήματα της μανάς αυτής είναι τόσο απλά όσο κι' αιώνια. Κι' αυτή την απλότητα την έχει εκφράσει με λιτά μέσα ο Αθανασούλης. Το μοιρολόι της δεν είναι τρανή, δεν είναι διαμαρτυρία μήτε κατάρα κι' ανάθεμα. Μέχρις εκεί δεν υψώνεται. Ο θρήνος της ανοίγεται σαν μητρική αγκαλιά και τρέμει από στοργή και τρυφερότητα.

Έχει όμως επίγνωση της θυσίας του παιδιού της. Ξέρει το νόημα του λαϊκού άγωνα κι' αναθαυρεύει:

«Κοίμου παιδί μου ανάλαφρα, ξεφτάει τάχα μο δειλί
γιατί κεντιούνται εφτάφοτοι μέσ' τις καρδιές μας ήλιο».

Θά μπορούσε κανείς ν' αναρρηθεί και σ' άλλα σημεία του μικρού αλλά σεμνού αυτού βιβλίου, όπως στη γενικότερη θέση του, στη γλώσσα, και στις σχέσεις του με το δημοτικό μας τραγούδι.

Όπως άκόμα θά μπορούσε να το παραλληλίσσει κανείς

με τον «Επιτάφιο» του Γιάννη Ρίτσου που εγώ τουλάχιστο βρίσκω νάχουν έμμεση συγγένεια.

Άλλ' όποιος κι' αν είναι οι σχέσεις των στίχων του Αθανασούλη με το δημοτικό τραγούδι, ή «θέση» του είναι ανθρώπινη, και σαν λαϊκά ανθρώπινη—αντιφασιστική. Δυπάμαι που δεν μπορώ να επεξηλώ περισσότερο στο σημείο αυτό γιατί ο χώρος με περιορίζει.

Ο Αγορινός με το βιβλίο του «Στ' αντιβούισμα της Λογγιάς», δεν μας πείθει ότι γνωρίζει και τα στοιχειώδη άκόμα συστατικά του λυρισμού. Στίχοι, στίχοι, στίχοι χωρίς οργάνωση καλλιτεχνική, δίχως αίσθημα και δίχως την αίσθηση του περιττού.

Το γλωσσικό του αίσθημα κι' αυτό άνοργάνωτο γιατί αυτό κι' εκφράζεται με κακό γούστο:—**κατσιφάρα** αντί καταουφιά, **χάθος** αντί χάος και πλήθος άλλα όπως **θρηνηρά** κ.λ.π.—Η περισσολογία του τον οδηγεί συχνά σε **πλεονασμούς** και σε κακή χρήση του επιθέτου: «των **φρούδων** **κούφιων** όνειρων» κ.α.

Και στην εκλογή των θεμάτων του δεν είναι καθόλου άσπληθος. Γράφει χωρίς έλεγχο άλλα και χωρίς φαντασία. Όρισμένα του θέματα στο χέρι ενός επιδέξιου τεχνίτη και ποιητή θά μπορούσαν να γίνουν μαλλάντες για τον δραματικό τους χαρακτήρα, όπως κι' όρισμένα άλλα να γίνουν μικρά ειδύλλια για την άσροτική τους ουσία. Ο Αγορινός τ' αφήνει άνεμετάλετα. (Έχω υπ' όψη μου το Α μέρος της συλλογής του). Δεν έχει τη δύναμη της φαντασίας και την πνοή ώστε ν' αναπτύξει τα θέματα αυτά. Τους λείπει ή δραματική άποκορύφωση γιατί τους λείπει ή ανάπτυξη που θάφηνε στο θέμα του ν' αναδειχτεί άνάγλυφο το δραματικό του περιεχόμενο. Τώρα μισορά σε νόημα καθώς είναι και θεματογραφικά δεν άποτελούν παρά πρωτόλεια. Όρισμένες άναλαμπές του βιβλίου αυτού όπως είναι μερικοί στίχοι του στη σελίδα 78 δεν σώνουν την όλη κατάσταση.

Ο Μήτσος Τσιόμης είναι ένας νέος ποιητής. Από τα προηγούμενα βιβλία του φαίνεται πως έχει μαθητήσει στους Γάλλους συμβολιστές. Η ποίηση κινείται σ' ένα κλίμα μουσικό και μέσα στη μουσική άοριστία του συμβολισμού βρίσκει όρισμένους άπαλους τόνους εξομολόγησης.

Το καινούργιο του βιβλιαράκι όμως—«Σπονδή στον άγωνα της Λευτεριάς»—έρχεται, προς στιγμή, να κόψει τους δεσμούς του με το λυρικό περιβάλλον του συμβολισμού.

Έδώ κι' ο στίχος του είναι δύσκαμπτος κι' άμυθος κι' ό τόνος του διαφορετικός. Προσπαθεί να ύποτάξει τα νοήματά του σε στίχους άδρους κι' επιγραμματικούς μά δεν κατορθώνει να γουδ οργανώσει και καλλιτεχνικά. Γενικά οι στίχοι του δεν έχουν συνοχή. Ο νέος αυτός, άποσπασματικά σκλαβαίνει και με τον ίδιο τρόπο εκφράζεται.

Είναι βασικό μειονέκτημα αυτό για τη σύνδεση έστω κι' ενός μικρού τραγουδιού. Γιατί ή άυτοτέλεια ενός στίχου δεν πρέπει να του προδικάζει και την ούδετερότητά του απ' τον έπόμενο. Έτσι κι' όλοκληρο το ποίημα χάνει σε διάσπαση, χάνει τον έσωτερικό ουσμό του συναισθήματος, δημιουργούνται χάσματα στην ανάπτυξή του και στο τέλος δεν μένει στον άναγνώστη παρά μιά χαώδη έντύπωση μ' όρισμένες άναλαμπές.

Ο Τσιόμης στο βιβλίο του αυτό προσπαθεί να συλλάβει και να εκφράσει την άγονία των λαών που πολεμούν, την πάλη για την άπόκτηση της ελευθερίας, και γενικότερα τη λύτρωση από κάθε είδους ύψο.

Καταλαβαίνετε κι' από όσα είπα πιο πάνω πως τα νοήματα αυτά δεν εκφράζονται μες από όλοκληρωμένες καταστάσεις. Οι στίχοι του όσο κι' αν δοούνται όρισμένες φο-

ρές απ' αυτές τις διαθέσεις δεν άποδίνουν τίποτε το όλοκληρο. Μόνο σαν αήμιες και σαν ύψεις μπορούν να χαραχτηριστούν.

Σημειώνω έδω δυό στίχους απ' τους πιο ώραίους του σαν δείγμα:

«Στά χέρια υψώσετε άδελφοί, τα όρεπα και τα στηλιάρια»
«Σημύνει ο πρώτος Λυτρωμός, στον Κόσμο που πεθαίνει!»

Μήτσος Λυγίζος

Γιώργη Ζάρκου, «Πι Μεγάλη Στρατιά». Πεζογραφήματα. **Γιαγκου Πιερίδη.** «Σελίδες Σκλαβιάς και Λευτεριάς».

Η «Μεγάλη Στρατιά» πιστοποιεί ότι ο συγγραφέας της ο Γιώργη Ζάρκος είναι ένας κατατρεγμένος, και βασανισμένος άνθρωπος.

Γνώρισε στη σκληρότερη μορφή τους, και για χρόνια όλοκληρα, τα μπουντρούμια της φυλακής, τα ξερονήσια της έξορίας, τα βασανιστήρια, τις ταπεινώσεις, τις στερήσεις, τους εξευτιλισμούς και τις κτηνωδίες που συντροφεύουν, άχώριστα τη ζωή της φυλακής και της έξορίας των κοινωνικών άγωνιστών στο τόπο μας και όλα αυτά γιατί πίστευε άκλόνητα σε μιά ιδέα και σε λύγισε.

Αυτή τη μαρτυρική και πολύώδυνη ζωή που γεύτηκε τόσο έξαντλητικά σε χρόνο και σε έκταση όπως και ή στρατιά των χιλιάδων άλλων κοινωνικών επαναστατών, φιλοδόχησε, καθώς ο ίδιος λέει, να μας τη δώσει σε ένα έργο τέχνης: γράφοντας τη «Μεγάλη Στρατιά».

Έπειτα από ένα τόσο πλούσιο, παρθένο και άνεμε άλευτο ύλικό και την τόσο άμεση εμπειρία του συγγραφέα θάπρεπε να περιμένει κανένας ένα ζωντανό στην τραγικότητά του ένα βιβλίο γεμάτο όδύνη και φρίκη, ιδρώτα, κραυγές και αίμα άλλα και όμορφα και μεγαλείο που θά του προσπόριζε ή άντράνταχτη πίστη στην ιδέα το Προμηθέϊκο πνεύμα που διαπνέει τους άγωνιστές αυτούς και θλίβεται κατάδραθα όταν διαπιστώνεις ότι ο συγγραφέας άφινει άδικαίωτες τις τόσο δικαίες άπαντοχές σου.

Άνεξάρτητα από τις πολιτικές ιδεολογίες που ύπηρεται το άτομο ο σωστός άνθρωπος θά σταθεί πάντοτε με άληθινό θαυμασμό μπροστά σε κείνους που με τη σκέψη καρφωμένη στην ιδέα που πιστεύουν κοινωνικά λυτρωτική θυσιάζουν και τη ζωή τους άκόμα στην ύπηρεσία τους, για ένα φωτεινότερο αύριο.

Τούτο το πνεύμα του ήθικου ήρωϊσμού που καθοδηγεί τους συνειδητούς άγωνιστές είναι ένας άνεκτίμητα πολύτιμος κοινωνικός συντελεστής που διασφαλίζει τη συντήρηση των λαών άλλα και την πάρα πέρα προώθησή τους σε καινούργιες μορφές κοινωνικής άνέλιξης και προόδου και σταματάει τη σήψη.

Ο Ζάρκος όμως ούτε τη πικρή και πονεμένη εμπειρία του από τη ζωή της φυλακής και της έξορίας ούτε το Προμηθεϊκό αυτό πνεύμα της άνίστασης, της έπιμονής, της πίστης και του ήρωϊσμού κατώρθωσε να μετουσιώσει: μέσα του για να μπορέσει να τους δώσει έπειτα την αισθητική έκφραση του έργου τέχνης, φορέα της συγκινησιακής μάλυνσης.

Λίγες είναι οι εύτυχιμένες στιγμές που αισθάνεται να σου μιλάει ίσια μέσα στη καρδιά σου, και βλέπεις τον κόσμο που θέλει να εικονίσει.

Υπάρχει σγή ζωή του Ντρεύφους μιά σκηνή—παραστατικά δοσμένη στο άριστοτεχνικό κίνηματογρα-

φικό έργο «Έμιλ Ζολά»—όταν ο κατάδικος λαχαγός δέχεται στη τρώγλη—φυλακές στο ξερονήσι του ώκεανού το ανεπάντεχο άγγελμα ότι ή Δικαιοσύνη της Γαλ.Δημοκρατίας, της ίδιας Δημοκρατίας που τον είχε δικάσει για προδοτή, άναγνωρίζοντας τη πλάνη της, τον άποκαθιστούσε. Όμως Ντρεύφους δε μπορούσε να το πιστέψει έχει χάσει την αίσθηση του έξω κόσμου τον κατέχει τόσο ή σκέψη της φυλακής: άδυνατή να πιστέψει στην ιδέα της ελευθερίας σε τρόπο που ενώ βλέπει μπροστά του την πόρτα άνοιχτή προχωρεί και ξαναγυρίζει τρεις τέσσερες φορές ίσαμε αυτή, ώσπου να πάρει την άπόφαση να βγει. Τούτες τις σκηνές πολλές φορές σου τις θυμίζει ο Γιώργη Ζάρκος καθώς διαβάοντας το βιβλίο του βλέπεις το φόβο που άκόμα το κατέχει, το αίσθημα της έλλειψης ασφάλειας που τον κυριαρχεί και τη θανατερή όπτασία της φυλακής να τον τυρανεί πως θά ξανάρθει..

Τό φαινόμενο είναι αρκετά περίεργο για το συγγραφέα άγωνιστή και μαχητή. Γενικά το θέμα και ο σκοπός του έργου άφισουν πίσω πολύ, πάρα πολύ εκείνο που μάς δίνεται στη «Μεγάλη Στρατιά» και τούτο μολονότι ο Ζάρκος ξέρει και μάς το λέει (σελ. 36 τ. 41) θά είπει έργο λογοτεχνικό. Όστόσο το γράψιμο του Ζάρκου είναι σωστό και όμορφο και εύκολα και άνετα διαβάζεται. Όμως τα πληθωρικά χάσματα, οι άπότομες μεταπτώσεις, οι όκληρές παρεμβάσεις και περιαιτολογίες, οι μεταπιδήσεις και το σπάσιμο της συνέχειας και οι ύστερισμοί έμποδίζουν το βιβλίο να σταθεί και σαν ένα ζωντανό ρεπορτάζ.

Οι «Σελίδες Σκλαβιάς και Λευτεριάς» του Γ. Πιερίδη δείχνουν πως ο συγγραφέας τους δεν έμεινε ξένος μπρός στις συγκινήσεις του μαρτυρικού λαού μας. Με άπλά έκφραστικά μέσα δίνει πετυχημένες εικόνες από τις ήμέρες της σκλαβιάς και της άπελευθέρωσης, που μαρτυρούν παρατηρητικότητα, γνώση του λόγου, αίσθηση του περιττού και συγκινημένη διάθεση. Θά πρέπει ωστόσο να παρατηρηθεί ότι στα τριάντισυ χρόνια της κατοχής ο λαός μας ούτε φοβισμένος στάθηκε ούτε «τά μάτια του χαμιλωμένα σκάλιζαν τη γή» όπως λέει στις «Δώδεκα Όχτωδρίους». Μιά τέτοια άποψη είναι όλοτελα λαθεμένη και άπαράδεκτη για τον ύπερήφανο και άδάμαστο λαό μας που στα χρόνια αυτά δημιούργησε την έποποιία της άνίστασης που θαύμασε ο κόσμος όλοκληρος κι' αν τα τελευταία τμήματα των ούνων φεύγοντας από την Αθήνα τη μέρα εκείνη δεν σκορπάν τον έλεθρο είναι έξ αίτίας του φόβου αυτής της άνίστασης; και όχι γιατί «δεν έχουν διαταγή».

Και θά σημειώσουμε άκόμα σ'επτικά με το «Ξεχασμένο Χρώμα» ότι όταν μιά μέρα οι χαροκαμένες μάνες τιμηθούν όπως και τους άξίζει και αξιοποιηθούν οι θυσίες των χαμένων παιδιών σας σύγουρα κάποια χαρά θά τους γελάσει στη καρδιά και θά φωτίσει τα πρόσωπά τους,

Μ. Αι-ώλος

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

«Ενωμένοι Καλλιτέχνες» (Θέατρο Βρετανία), Λεόνωφ, «Εισβολή». — **Θίασος «Αυλαίας»**, (Θέατρο «ΡΕΞ») Σαίξπηρ, «Τρικυμία».

«Η Εισβολή» είναι ένα έργο βγαλμένο απ' την Αντίσταση του Σοβιετικού λαού. Συγγραφέας του είναι ο Λεόνωφ που έχει τιμηθεί γι' αυτό του το έργο με το «βραβείο Στάλιν».

Οι «Ενωμένοι Καλλιτέχνες» στη θερινή τους εξόρμηση παίζανε το «Αν δουλέψεις θά φας» και τη «Θεοδώρα». Και τα δύο έργα έλληνικά. Και τα δύο κατώτερα της αξίας των «ενωμένων καλλιτεχνών», και πολύ κατώτερα του προσορισμού του θιάσου τους.

«Η Εισβολή» είναι βέβαια ένα έργο με θέση, με κάποιες ψυχολογικές διακυμάνσεις, δεν είναι όμως ένα από τα εξαιρετικά έργα.

«Ηλεχτείζει» με τ' άμεσα γεγονότα, που εκμεταλλεύεται ο συγγραφέας, αναταράζει όρισμένα αισθήματα, μα δε μιά πείθει και καλλιτεχνικά. Φωτογραφίζει περισότερο και πολύ λίγο μεταλλάζει ανθρώπους φρειαγμένους απ' το αίσθημα και τη φαντασία. Θάταν ένα έργο καθαρό νατουραλιστικό αν ο συγγραφέας δεν είχε το καλλιτεχνικό ένστικτο να κάνει την «αφαίρεση» και να «ζωντανέψει» απ' το Τσαρικό παρελθόν έναν πεθαμένον δήμαρχο—το Φαγιάνιν—πλάθοντας έτσι το «κατάλληλο» πρόσωπο που θα ξετυπερετήσει τον εισβολέα. Ότι θα επακολουθήσει δεν είναι παρά σειρά από γεγονότα γνωστά λίγο ή πολύ απ' το θαύμα της Σοβιετικής αντίστασης. Όλα αντίστοιχα κι' όλα παλεύουν για την απελευθέρωση των πατρικών χωμάτων και για τη συντριβή των Ούρων. Μέσ' απ' τα γεγονότα θ' αναδειχτούν όρισμένα πρόσωπα χωρίς βέβαια «υπερατομικές» εξάρσεις. Όλοι κάνουν το καθήκον τους γιατί όλοι πιστεύουν στον αγώνα τους. Τούτο όμως δε σημαίνει πως είναι και τέχνη. Τέχνη θά εΐταν αν η ανάπτυξη του μύθου δεν εΐταν συμβατική. Κι' αν ακόμα μεσολαβούσαν ψυχολογικές συγκρούσεις τέτοιας έντασης και ποιότητας που αποκορυφώνουν τα δραματικά γεγονότα ανάμεσα στα πρόσωπα. Παρόμοιες δραματικές ουσίες όμως κι' αν υπάρχουν είναι πολύ λιγυές μέσα στην «Εισβολή».

Για τους ήθοποιους θά μπορούσε κανείς ν' αναφέρει μ' έπαινο το Γιαννίδη, το Σταρένιο, την Ίωαννίδου και τον Αιμίλιο Βεάκη, που αν και μικρός ο ρόλος του, δώρησε στους θεατές εξίστιες νότες συγκίνησης.

•
«Η «Τρικυμία» είναι ένα απ' τα ποιητικότερα έργα του Σαίξπηρ. Ένα απ' τα ποιητικότερα όχι γιατί σχετίζονται τόσο πολύ, όσο αυτό με το μαγικό στοιχείο και το παραμύθι αλλά γιατί το νόημα της ζωής που περιλαμβάνει είναι βαθύ και κατά συνέπεια ποιητικό. Μπορεί να πει κανείς πως είναι κατά έναν τρόπο ή ύποθεξη του Σαίξπηρ σαν ποιητή και σαν άνθρωπου.

Υστερα απ' τους κύκλους των τραγωδιών του θέλησε να καταλαγιάσει γιαυτό και θεσάυρισε μέσα στην «Τρικυμία» του τόση στοχαστική γαλήνη. Η γαλήνη εδω δεν σημαίνει ονειροπόληση, σημαίνει δύναμη, σημαίνει πίστη και πεποίθηση στην ισχύ της καλωσύνης. Μα κι' η καλωσύνη εδω είναι περιφρουρημένη δεν είναι έρμαιη στη βία του κακού.

Είναι η καλωσύνη που βγήκε σαν εκγείλισμα ζωής ύστερα από πλήθος δοκιμασίες κι' από μεγάλη σιωπή κατάμεστη στοχασμού.

Ο τόπος που κινείται το έργο είναι απροσδιόριστος απ'

τον ποιητή. Κάποιο έρημο κι' άκατοίχτο νησί. Τα χρονικά όρια κι' αυτά άπροσδιόριστα.

Η τέχνη όμως κινείται μέσα σε καθορισμένο τόπο και χρόνο. Τόπος και χρόνος για το Σαίξπηρ δεν έχουν σημασία μέσα στην «Τρικυμία». Μ' αυτό είναι φαινομενικό ζήτημα. Άξια όμως έχουν οι άνθρωποι κι' οι πράξεις τους. Κι' αυτού βρίσκεται η ουσία. Ξεχωρίζει τ' ανθρώπινα γεγονότα και τους ανθρώπους που παρουσιάζουν ένδιαφέρον δράσης (έσωτερικής και έξωτερικής) κι' από κει και πέρα το λόγο τον έχει η φαντασία του κι' η ποιητική του δύναμη.

Ο μύθος της «Τρικυμίας» είναι άπλος. Τα γεγονότα έχουν προηγηθεί και με τάνοιγμα της αυλαίας μπαίνουμε στην λύση τους. Μια λύση που την προδικάζει και την επιβάλλει το έποπικό κι' έμπειρο πνεύμα του καλού. Έχει προηγηθεί μια συνωμοσία, ένας σφετερισμός εξουσίας κι' ένα εγκλήμα.

Ο Πρόσπερος εΐταν δοκας στο Μιλάνο κι' ο αδελφός του Αντώνιος με τη βοήθεια του μονάρχη της Νάπολης Άλωνα τον οργάνων απ' την εξουσία. Για να τον ξεφανώσει ο Αντώνιος τον οργάνει σ' ένα μικρό ξεχωρισμένο πλοούμενο και τον αφήνει κατανεσις του πελάου με μόνη συντροφιά του τη μικρή του θυγατέρα Μιράντζα. Τα κύματα κι' ο άνεμος έσπρωξαν το πλοούμενο σ' ένα έρημνη έπο που ο Πρόσπερος οργάνωσε τη ζωή του σ' αν άσκητης και σαν μάγος. Την οργάνωσε έτσι γιατί σ' δλη την προηούμενη ζωή του καταγινότανε στη μελέτη βιβλίων απ' όπου έμαθε τ' απόκρυφα των φυσικών φαινομένων.

Η σοφία του αυτή, που στο βάθος δεν είναι παρά δύναμη έμπειρίας, τον βοηθάει να εξουσιάσει τα πνεύματα του νησιού. Ένα απ' αυτά, τον Άριελ—άγερικό— το μεταχειρίζεται σαν όπλο της θέλησής του. Με τη βοήθεια του Άριελ κάνει να ναυαγίσει το καράβι που ταξίδευε ο αδελφός του, ο μονάρχη της Νάπολης με το γιού του Φερδινάνδο και πολλοί άλλοι αυλικό που γύριζαν απ' την Άφρική στην Νάπολη.

Τώρα τους έχει όλους κάτω απ' την εξουσία της μαγικής του δύναμης. Άλλά κι' εδω οι «ύψηλοι» ναυαγοί αν και χωρισμένοι σε ομάδες, χαμένη ή μια απ' την άλλη, αν περιπλανώνμενοι σ' άθλια χάλια, σέρνουν μέσα τους τ' αλληλοφάγωμα. Ο Αντώνιος οργάνωνει καινούργια συνωμοσία μαζί με τον αδελφό του βασιλιά της Νάπολης να ξεκάνουν το μονάρχη για ν' αρπάξει ο αδελφός του την εξουσία.

Ο Πρόσπερος όμως: αν και σ' άλλο μέρος του νησιού με την ένδραση τα βλέπει όλ' αυτά και στέλνοντας τον Άριελ προλαβαίνει και ματαιώνει κάθε άνομία.

Μέσα στην «Τρικυμία» λοιπόν το ποιητικό στοιχείο έρχεται σε σύζευξη με το ρεαλιστικό.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο που παρεμβάλεται στο έργο είναι ο έρωτας της Μιράντζας—κοπέλλας πιά— με το Φερδινάνδο. Ο δεσιός αυτός—δημιούργημα του Πρόσπερου θ' αποκορυφώσει το λυρισμό στην «Τρικυμία» και θ' αναβαρτάσει τους κομματομένους σε μιάν ειρηνική συνένωση κι αναγέννηση. Το έργο τελειώνει σε μιάν γιορτή που σαλπίζει την καλωσύνη και την δικαιοσύνη. Γιατί ο Πρόσπερος αν και κατασχέει των έχθρων, τους συχωράει χωρίς όμως και να μοιράζεται την αγάπη του μαζί τους.

Τώρα πως έρμηνεύτηκε το έργο απ' τον θίασο της «Αυλαίας». Η σύσταση της «Αυλαίας» καθως εξάγγειλεν ο σκηνοθέτης Μουζενίδης, είχε σαν σκοπό να επαναφέρει στο θέατρο τον ποιητικό λόγο. Για το σκοπό αυτό δεν θάκανε χρήση κοστούμιών και σκηνηκών. Φόρμες για κοστούμια κι' όρισμένα επίπεδα για σκηνηκά. Σαν έκφραστικό μέσο έρμηνηςίας θά χρησιμοποιούσε τον έμπροστιονισμό. Τι θά πει έμπροστιονισμός, στο θέατρο. Θά πει να παίζει ο ήθοποιός με νήν ανάμνηση του συναισθήματος. Και τούτο προϋποθέτει όρισμένη κατάγηση για τους ήθοποιους. Προϋποθέτει νάχει παίζει μ' όλους τους άλλους τρόπους έκφρασης για να φτάσει σ' αυτόν.

Άφηνα που και κοστούμια φορούσαν οι ήθοποιοι στην παράσταση της «Τρικυμίας», και σκηνηκά χρησιμοποιήθηκαν—το καράβι της πρώτης σκηνής μάλιστα ρεαλιστικότερα—άλλά κι' εκτός απ' αυτά, σαν παράσταση δεν είχε διαφορά απ' τις άλλες τις μη έμπροστιονιστικές. Όλοι οι ήθοποιοι—έχτός του Χατζίσκου και λιγώτερο του Κατράκη—επαίξαν όχι νατουραλιστικά αλλά και άρρητα. Η ποιητή της «Τρικυμίας» εξανερμίσθηκε.

Κίμων Σημερινός

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Παν. Κουρ. Ευχαριστούμε για τα καλά σας λόγια. Σ' άλλη στήλη δημοσιεύουμε τις παρατηρήσεις σας.

Νικ. Μπ. Πήραμε τη συνεργασία σας. Περάστε απ' το γραφείο μας να τα πούμε προφορικά.

Τακ. Χατζ. Τα τραγούδια σας έχουν αναμφισβήτητη την ποιητική φλόγα κι' είναι άρτια απ' τη τεχνική τους πλευρά. Είναι όμως έξω απ' το πνεύμα και της εποχής μας και του περιοδικού μας.

Τακ. Γιώτ. Τα λόγια σας δεν μπορεί παρά να μάς συγκινούν και να μάς γεμίζουν χαρά. Απ' τα τραγούδια ξεχωρίζουμε το «Τραγοΐδι» που δείχνει μιό καλή προσπάθεια. Περάστε ένα απόγεμα απ' τα γραφεία μας να τα πούμε προφορικά μα κι' εϊστε Πειραιώτης.

Γιώρ. Πουλ. Στείλτε μας κάτι άλλο.

Π. Παντελ. Μπορείτε να έγγραφίτε συνδρομητής.

Άπ. Καλ. Σαν προσπάθεια αρκετά καλή. Προσπαθήστε να συλλάβετε καλύτερα μέσα απ' την περιοχή της τέχνης το πνεύμα της εποχής μας.

Έλ. Καρ. Το Διήγημά σας μοιάζει περισσότερο με μαθητική έκθεση. Πάντως δεν του λείπουν τα στοιχεία μιās καλής αφήγησης κι' αυτό είναι ένα κολό σημάδι και αρκετά σοβαρή προϋπόθεση για την μελλοντική σας δουλειά.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ :

ΤΑΚΗ ΤΣΙΑΚΟΥ: Άμμουδιές και Ξέρες, ποιήμ. 1945.
ΚΡΙΤΩΝ ΑΘΑΝΑΣΟΥΔΗ: «Ψ Γλυκύ μου Έαρ» ποιήματα 1945.

ΓΙΑΝΝΗ ΑΓΟΡΙΝΟΥ: «Στ' αντιβούισμα της Λογγιάς» ποιήματα 1945.

ΜΗΤΣΟΥ Ν. ΤΣΙΑΜΗ: «Σπονδή στον Άγωνα της Λευτεριάς» ποιήματα 1945.

ΓΙΩΡΓΗ ΖΑΡΚΟΥ: «Η Μεγάλη Στρατιά» πεζογραφήματα 1945.

ΓΙΑΓΚΟΥ ΠΙΕΡΙΑΗ: «Σελίδες σκλαβιάς και Λευτεριάς» 1945.

Α. Α. ΚΑΜΠΕΡΟΥ: «Έλ Ντάμπα» ποιήματα 1945.
ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΙΤΣΑ: Έντός παρενθέσεως 1945.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ :

ΠΕΙΡΑΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ: Άριθ. φύλλου 9. Σεπτέμβριος—Οκτώβριος. Συνεργάζονται Ν. Βρεττάκος, Ειρήνη Γολανού, Γρηγ. Θεοχάρης, Θεμ. Κορνάρος, Χ. Λεβάντας.
«ΦΤΕΡΑ» άριθ. φύλλου 1.
«ΑΥΛΑΙΑ» άριθ. φύλλου 2. Νοέμβριος.
«ΜΑΘΗΤΙΚΑ ΝΙΑΤΑ» Περιοδικό της μαθητικής νεολαίας του Πειραιά.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ :

«ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΗΣ» άριθ. φύλλων 47—50,
«ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΦΡΟΥΡΟΣ» άριθ. φύλλ. 13—16.
«Η ΚΟΚΚΙΝΙΑ ΜΑΣ» άρ. φύλλ. 39—40. Βδομαδιάτικη ταχυτή έκδοση.

Κάθε Κυριακή κυκλοφορεί:
Ο "ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΦΡΟΥΡΟΣ,"
Βδομαδιάτικη έφημερίδα.
"Όργανο πάλης για τη Δημοκρατία.

Κυκλοφόρησε : ΙΑΣ. ΔΕΠΟΥΝΤΗ Η ΕΞΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ	Κάθε Παρασκευή ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ	Κυκλοφόρησε : ΓΙΑΝΝΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΑΘΗΝΑ 1945	Περιοδικό της ζωντανής σκέψης Ζητήστε το απ' όλα τα Περίπτε- ρα και τα Βιβλιοπωλεία	 ΑΘΗΝΑ 1945

ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ
Η
“ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ
ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ,

1945 - 1946

Χρονιάτικη
”Εκδοση
Γραμμάτων
καὶ Τέχνης